विपद् उत्थानशील कार्यढाँचा

बेसीशहर नगरपालिका

लमजुङ,गण्डकी प्रदेश

नेपाल

चैत,२०७९

दस्तावेज : स्थानीय विपद् उत्थानशील कार्यढाँचा

प्रकाशक : बेसीशहर नगरपालिका, लमजुङ

सर्वाधिकार : बेसीशहर नगरपालिका, लमजुङ

तयार गरेको वर्ष : २०७९

प्रकाशन मिति : चैत,२०७९

समन्वय : स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

स्थानीय साझेदार संस्था : ग्रामिण सामुदायिक विकास केन्द्र, लमजुङ

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग : क्याथोलिक रिलिफ सर्भिसेस, नेपाल **(CRS, Nepal)**

Contents

१. परिचय.......... 9

१.१ भौगोलिक जानकारी 9

१.२ आर्थिक सामाजिक रुपरेखा.......... 11

१.२.१ जनसंख्या 11

१.२.२ पेशा.......... 11

१.२.३ खाद्य सुरक्षा तथा सम्पन्नता स्तरीकरण 11

१.२.४ शिक्षा.......... 12

१.२.५ बैकिंग तथा वित्तीय अवस्था.......... 13

१.२.६ पानी, सरसफाई तथा स्वच्छता.......... 14

१.२.७ वातावरण र भु-उपयोग.......... 14

१.३. भौतिक पुवाधार तथा सेवाहरु.......... 16

१.३.१. स्वास्थ्य.......... 16

१.३.२. पिउने पानी.......... 16

१.३.३. सिंचाई 16

१.३.४. विद्युतिकरण, इन्धन खपत तथा ऊर्जा 16

१.३.५. यातायात सुविधा.......... 16

१.३.६. पुलहरु.......... 17

१.३.७. आवास र भवन 17

१.३.८. सुचना तथा संचार 17

२. प्रकोप, संकटासन्नता, जोखिम विश्लेषण तथा श्रेणीकरण.......... 18

२.१ जोखिम मुल्यांकन.......... 18

३. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन अवस्था अध्ययन/विश्लेषण.......... 21

३.१ विद्यमान क्षमता र स्थानीय श्रोतहरु 21

३.२ आपतकालिन तयारी तथा प्रतिक्रिया क्षमता.......... 21

३.३ उपलब्ध श्रोतसाधन र क्षमता बिचको अन्तर.......... 21

३.४ नीति,योजना तथा कार्यक्रमहरु.......... 23

४. उत्थानशील प्रारुप/ढाँचा 24

४.१ प्राथमिकता क्षेत्र १: विपद् जोखिम बारे बुझाई 25

४.१.१ प्राथमिकता कार्य १: प्रकोप बमोजिम जोखिम आंकलन 25

४.१.२ प्राथमिकता कार्य २: बहु-प्रकोप जोखिम आंकलनको लागि अन्तर निकाय समन्वय 34

४.१.३ प्राथमिकता कार्य ३: प्रभावकारी विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास तथा सूचना प्रवाह 34

४.१.४ प्राथमिकता कार्य ४: विपद् जोखिम वारेको बुझाईका लागि क्षमता अभिवृद्धि 35

४.२ प्राथमिकता क्षेत्र २: संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा विपद् जोखिम शासकीय पद्धति सुदृढिकरण 36
४.२.१ प्राथमिकता कार्य ५: संस्थागत संरचनाहरुको स्थापना एवंम प्रणाली सुदृढिकरण 36
४.२.२ प्राथमिकता कार्य ६: कानूनी तथा नियामक संरचना निर्माण 37
४.२.३ प्राथमिकता कार्य ७: विपद् जोखिम शुसासनका लागि क्षमता अभिबृद्धि, सहकार्य र साझेदारी........ 42
४.२.४ प्राथमिकता कार्य ८: विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा समावेशीताको सुनिश्चितता 44
४.३ प्राथमिकता क्षेत्र ३: विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि उत्थानशीलता वृद्धि गर्न बृहत्तर जोखिम जानकारीमा आधारित निजि तथा सार्वजानिक लगानी प्रर्वद्धन 45
४.३.१ प्राथमिकता कार्य ९: उत्थानशीलता बृध्दिका लागि लगानी प्रर्वद्धन........ 45
४.३.२ प्राथमिकता कार्य १०: विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सार्वजनिक लगानी वृद्धि 49
४.३.३ प्राथमिकता कार्य ११ : विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा निजी लगानी वृद्धि........ 49
४.३.४ प्राथमिकता कार्य १२: जोखिम हिस्सेदारी, बिमा तथा सामाजिक सुरक्षा मार्फत विपद् उत्थानशीलता वृद्धि 50
४.४ प्राथमिकता क्षेत्र ४: प्रभावकारी विपद् प्रतिकार्य र पुर्नलाभ, पुनःस्थापना तथा पुनः निर्माणमा “अझ राम्रो र बलियो निर्माण“ का लागि विपद् पुर्व तयारीको सुदृढिकरण 51
४.४.१ प्राथमिकता कार्य १३: प्रभावकारी विपद् प्रतिकार्यका लागि विपद् पूर्वतयारीको सुदृढिकरण........ 51
४.४.२ प्राथमिकता कार्य १४: विपद् पूर्वतयारीको लागि बहु- प्रकोप पूर्व सूचना प्रणालीको विकास 52
४.४.३ प्राथमिकता कार्य १५: समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरण प्रबर्द्धन 54
४.४.४ प्राथमिकता कार्य १६: विपद् पूर्वतयारीका लागि सञ्चार तथा प्रसारण प्रणाली सुदृढिकरण 56
४.४.५ प्राथमिकता कार्य १७: खोज तथा उद्धारको क्षमता अभिवृद्धि 58
४.४.६ प्राथमिकता कार्य १८: पुर्नलाभ, पुनःस्थापना र पुनर्निर्माणमा “अझ राम्रो र बलियो निर्माण“ अवधारणा प्रर्वद्धन 61
५. प्रकोप अनुसार तत्काल प्राथमिकता कार्यहरू........ 64
६. कार्यान्वयन ढाँचा 88
६.१ नगरपालिका विपद् उत्थानशील ढाँचा कार्यान्वयन रणनीति 88
६.१.१ संस्थागत सुदृढीकरण 88
६.१.२ कार्यान्वयनका लागी क्षमता निर्माण........ 88
६.१.३ वित्तिय व्यवस्थापन........ 88
६.२ बजेटको स्रोतको पहिचान........ 89
६.३. कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याङ्कन र सिकाइ........ 89
६.४ उत्थानशीलताको लागी लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको मुलप्रवाहीकरण 90
६.५ पर्यावरण र सामाजिक सुरक्षा 91
६.६ जलवायु परिवर्तन अनुकुलन........ 91
६.७ कार्यढाँचा संशोधन 91
अनुसुचिहरु........ 92
अनुसुचि १ - स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको विवरण........ 92
अनुसुचि २ - स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार........ 93

अनुसुचि ३ - वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य तथा अधिकार 95
अनुसुची ४ - प्रकोप र वारीगाँउको बस्ती - घटना अध्ययन 96
सन्दर्भ सामाग्रीहरुः 97

प्रतिवेदनमा प्रयोग भएका संक्षिप्त शब्दहरु तथा पूर्णरुप

कि.मि	किलोमिटर
न.पा.	नगरपालिका
मा.वि.	माध्यमिक विद्यालय
आ.वि.	आधारभुत विद्यालय
प्रा.वि.	प्राथमिक विद्यालय
RCC	Reinforced Concrete Cement
GIS	Geographic Information System
MRDF	Municipal Disaster Resilience Framework
SFDRR	Sendai Framework for Disaster Risk Reduction
DRRM	Disaster Risk Reduction and Management
MoFAGA	Ministry of Federal Affairs and General Administration
गै.स.स	गैर-सरकारी संस्था
सा.व.उ.स	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति
SGBV	Sexual and Gender Based Violence
NAPA	Nepal National Adaptation Programme of Action
LAPA	Local Adaptation Plans for Action
LDCRP	Local Disaster and Climate Resilience Plan

प्रतिवेदनमा प्रयोग भएका तालिकाहरुको विवरण

तालिका १	बेसीशहर नगरपालिकाको भिरालोनाको आधारमा क्षेत्रफल
तालिका २	पेशा अनुसार जनसंख्याको विवरण
तालिका ३	घरपरिवारको खाद्यान्न पर्याप्तताको अवस्था
तालिका ४	नगरपालिकामा रहेका शैक्षिक संस्थाहरुको सुची
तालिका ५	बैकिंग तथा वित्तिय संस्थाहरुको विवरण
तालिका ६	नगरपालिकाको भु-उपयोग विवरण
तालिका ७	नगरपालिकाको विगत १० वर्षको भु-उपयोग स्थितिको तुलनात्मक विवरण
तालिका ८	नगरपालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण
तालिका ९	छत/छानाको आधारमा विभाजित आवासीय घरहरुको विवरण
तालिका १०	नगरपालिकामा रहेका सरकारी तथा सामुदायिक भवनहरुको विवरण
तालिका ११	नगरपालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरुको प्राथमिकता सुची
तालिका १२	नगरपालिकामा विगत १० वर्षमा भएका विपद्जन्य धटनाहरुको विवरण
तालिका १३	सम्मुखता, संवेदनशीलता,अनुकुलन क्षमता तथा संकटासन्नता सुंचाक
तालिका १४	नगरपालिकाको आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्रमा रहेका सामाग्रीहरुको सुची
तालिका १५	बेसीशहर नगरपालिकाको क्षमता र दुरी/खाडलहरु
तालिका १६	प्राथमिकता कार्य तथा प्राथमिकता क्षेत्रहरुको सुची
तालिका १७	आन्तरिक तथा बाह्रय स्रोतको व्यवस्थापनका लागी आवश्यक क्रियाकलापहरु

प्रतिवेदनमा प्रयोग भएका चित्रहरुको विवरण

चित्र १	बेसीशहर नगरपालिकाको नक्सा
चित्र २	बेसीशहर नगरपालिकाको स्रोत नक्सा
चित्र ३	बेसीशहर नगरपालिकाको १० वर्षे अन्तरालको भु-उपयोग नक्सा
चित्र ४	बेसीशहर नगरपालिकाको जलवायु संकटासन्नता र जोखिम
चित्र ५	बेसीशहर नगरपालिकाको बहु-प्रकोप जोखिम नक्सा

१. परिचय

बेसीशहर नगरपालिका गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत लमजुङ जिल्लामा पर्दछ । नेपाल सरकार मन्त्री परिषदको मिति २०७१/१/२५ को निर्णयानुसार साविकका उदीपुर, गाउँशहर, बेसीशहर, चण्डीस्थान, नाल्मा र पुरानोकोट गाविसहरु समेटेर नगरपालिका घोषणा गरिएको थियो र मिति २०७१ / २ / १ बाट नगरपालिका स्थापना भई सञ्चालनमा आएको थियो । नयाँ संविधान जारी भए पश्चात २०७३ मा चिती, बाँभ्फाखेत, बाग्लुङपानी (५ वटा वडा) र हिलेटक्सार (एक वडा) समेत समेटेर बेसीशहर नगरपालिका स्थापना भएको हो । जिल्ला सदरमुकाम समेत रहेको यस बेसीशहर नगरपालिकामा हाल ११ वटा वडाहरु रहेका छन् । यस नगरपालिकाको पूर्वमा दोर्दी गाउँपालिका, पश्चिममा क्व्होलासोथर गाउँपालिका र मध्यनेपाल नगरपालिका, उत्तरमा मर्स्याङ्दी गाउँपालिका र दक्षिणमा सुन्दरबजार नगरपालिका पर्दछन् । नगरपालिकाको केन्द्र वडा नं ८ बेसीशहर बजार स्थित फूलबारीमा रहेको छ ।

१.१ भौगोलिक जानकारी

यो नगरपालिका राजधानी काठमाण्डौबाट १७८ किमी पश्चिम तथा प्रदेश राजधानी पोखराबाट १०८ किमी पूर्वमा एवम् व्यापारिक क्षेत्र नारायणगढबाट १०२ किमी उत्तरमा अवस्थित छ । यस नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल १२७६४ वर्ग किमी रहेको छ । भौगोलिक अवस्थिति अनुसार २८ डिग्री ८ मिनेट उत्तरी अक्षांसदेखि २८ डिग्री १६ मिनेट उत्तरी अक्षांससम्म तथा ८४ डिग्री २० मिनेट पूर्वीय देशान्तरदेखि ८४ डिग्री २६ मिनेट पूर्वीय देशान्तरसम्म यस नगरपालिकाको भौगोलिक क्षेत्र फैलिएको छ । नगरपालिकाको केन्द्र बेसीशहर समुद्री सतहबाट ८२० मिटरको उचाईमा रहेको छ । मध्य पहाडी क्षेत्रमा अवस्थित यहाँको औषत तापक्रम २५ डिग्री सेल्सियस र हावापानी समसितोष्ण प्रकारको रहेको छ । यस नगरपालिका समुद्री सतहबाट ६५० मिटरदेखि १९५८ मिटरसम्मको उचाईमा रहेको पाइन्छ । यहाँको बार्षिक औषत वर्षा २८०० मिलिमिटर मापन गरिएको छ । मर्स्याङ्दी र दोर्दी यहाँको मुख्य नदी हुन् । अन्य ससाना खोलाहरुमा भलामखोला, भाचोकखोला, खहरेखोला, किरिञ्चेखोला, पुमा खोला, मजुवाखोला, धुवाखोला, भ्फिंगेखोला, गाइखुरे खोला, राक्सेखोला आदि रहेका छन् ।

नगरपालिकाको अधिकांश भूभाग (५६.८५%) २०-४० डिग्री सम्मको भिरालोपनामा छ । भिरालोपनमा आधारित बेसीशहर नगरपालिकाको विस्तृत भूभाग तलको तालिकामा दिइएको छ :

क्र.स.	भिरालोपना (डिग्री मा)	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	क्षेत्रफल %
१.	०-२०	४३.०६	३४.२५
२.	२०-४०	७१.४८	५६.८५
३.	४०-६०	१०.९७	८.७३
४.	६०-८०	०.२३	०.१८

तालिका १ : बेसीशहर नगरपालिकाको भिरालोपनाको आधारमा क्षेत्रफल

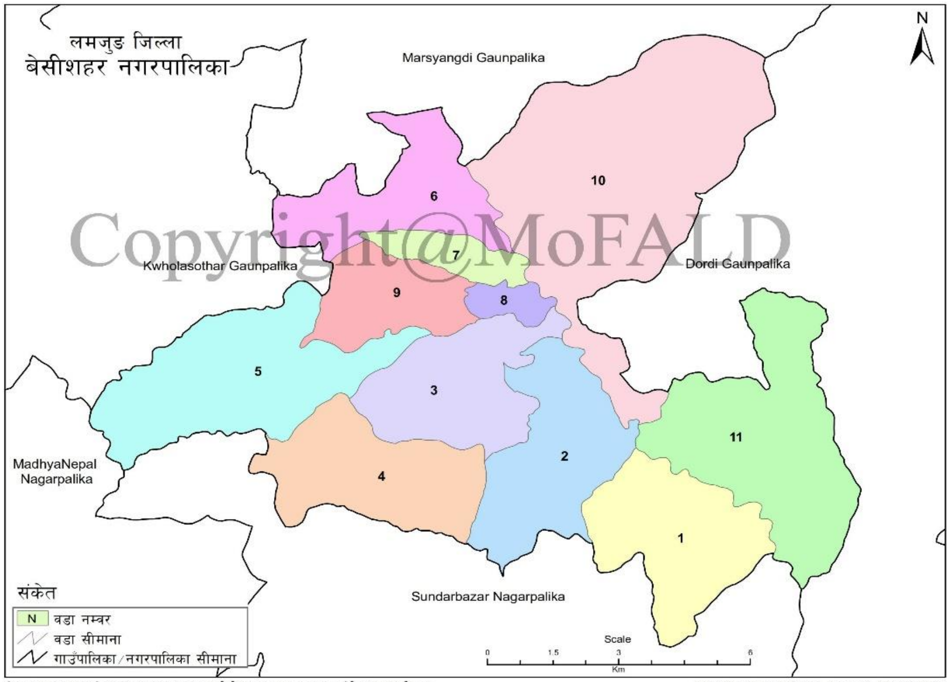

स्रोत: स्थलरुप नक्सा (स्केल १:२५००० / १:५००००), नापी विभाग र जनगणना २०६८, केन्द्रिय तथ्यांक विभाग
तयार पार्ने: गाउँपालिका, नगरपालिका तथा विशेष, संरक्षित वा स्वायत्त क्षेत्रको संख्या तथा सीमाना निर्धारण आयोग

Projection System: MUTM, Spheroid - Everest 1830
LLRC, 2016

चित्र १ :- बेसीशहर नगरपालिकाको नक्सा

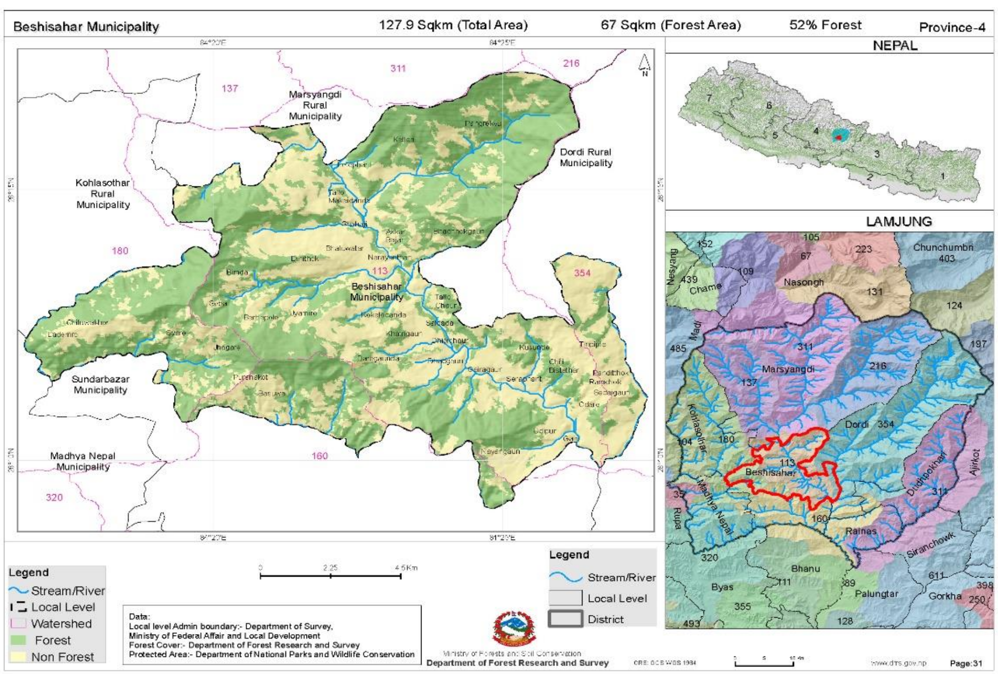

चित्र २ :- बेसीशहर नगरपालिकाको स्रोत नक्सा

१.२ आर्थिक सामाजिक रुपरेखा

१.२.१ जनसंख्या

केन्द्रीय तथ्याङ्क ब्यूरो द्वारा प्रकाशित जनगणना, २०७८ को प्रतिवेदन अनुसार यस न.पा. मा स्थायी रूपमा बसोबास गर्ने जनसंख्या ३८,२३२ रहेको छ भने यस न.पा. को जनघनत्व ३०० व्यक्ति/ वर्ग किमि रहेको छ । लमजुङको कुल जनसङ्ख्याको २४.५३ प्रतिशत जनसंख्या बेसीशहर न.पा. भित्र बसोबास गर्दछन । कुल ११,०३८ घरपरिवार बसोबास गरिरहेका यस न.पा. मा कुल जनसंख्या मध्य १७,८७९ (४६.७६%) पुरुष र २०,३५३ (५३.२४%) महिला रहेका छन् ।

नगरपालिकाको प्रोफाइल,२०७७ अनुसार यस न.पा. भित्र जनजाति, क्षेत्री, ब्राह्मण र दलित लगायतका जातजातिको बसोबास रहेको छ । कुल जनसंख्या मध्य, जनजाति (४२.५८%), क्षेत्री (२७.४८%), दलित (१७.१८%), ब्राह्मण (१०.६४%), र अन्य (२.१२%) छन् । जसमा यस नगरपालिकामा ७१० जना अपाङ्गता भएका व्यक्ति छन् जसमध्ये ४७२ जना शारिरीक रुपमा अपाङ्ग, १८१ जना दृष्टिविहीन, २४२ जना कान नसुन्ने, १७४ जना बोल्न नसक्ने, १०४ जना मानसिक रुपमा अपाङ्ग,५७ बौद्धिक रुपमा अपाङ्ग, १४ जना श्रवण र दृष्टिविहीन अपाङ्ग र बहु अपांगता भएका ११४ जना रहेका छन् । यस नगरपालिकाको कुल जनसंख्याको ३.०५% जनसंख्यामा विभिन्न किसिमको अपाङ्गता भएको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा बसोबास गर्ने समुदायको औसत आयु ७०.९४ वर्ष रहेको छ ।

१.२.२ पेशा

यस नगरपालिकाको बासिन्दाको प्रमुख पेसामा कृषि, सेवा (सरकारी तथा निजी), वैदेशिक रोजगारी र अन्य पेसा पर्छन् । तालिका २ मा दिएको तथ्याङ्क अनुसार, यस न.पा. मा कृषि गर्ने मानिसहरु धेरै छन् । पेशा अनुसार जनसंख्याको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

पेशा	जनसंख्या %
कृषि/पशुपालन	१२.७८
सेवा (सरकारी तथा निजी)	१०.४३
वैदेशिक रोजगारी	८.५७
उद्योग/व्यापार	५.००
ज्याला/मजदुरी	३.०८
व्यवसायीक कार्य	०.७

तालिका २ : पेशा अनुसार जनसंख्याको विवरण

१.२.३ खाद्य सुरक्षा तथा सम्पन्नता स्तरीकरण

यस नगरपालिकामा ३१.१०% घरधुरीलाई १० देखि १२ महिनासम्म खाद्यान्न पर्याप्त हुने र १४.११% घरधुरीलाई ७ देखि ९ महिनासम्म खाद्यान्न पर्याप्त हुन्छ । तालिका २ मा दिईए अनुसार ५४.७९% भन्दा बढी घरधुरी लाई ६ महिना पनि पर्याप्त खाना पुग्दैन । यस तथ्यांकले यस क्षेत्रमा खाद्यान्न उपलब्धता, पहुँच, उपयोग र स्थिरता नभएको देखाउँछ । घरधुरीमा खाद्यान्न पर्याप्तताको अवस्थाको सूची तलको तालिकामा दिइएको छ ।

१० देखि १२ महिना	७ देखि ९ महिना	४ देखि ६ महिना	१ देखि ३ महिना
३१.१०%	१४.११%	२९.०६%	२५.७३%

तालिका ३ : घरपरिवारको खाद्यान्न पर्याप्तताको अवस्था

१.२.४ शिक्षा

यस नगरपालिकामा ६६ वटा शैक्षिक संस्था छन्, जस मध्य ५२ वटा सामुदायिक तथा १४ वटा संस्थागत विद्यालय रहेका छन र विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त २ वटा क्याम्पस रहेका छन् । कुल विद्यार्थी संख्या १२,१२९ जना छन् जसमध्ये २,६५० माध्यमिक तहमा अध्ययनरत छन् ।

यस नगरपालिकाको साक्षरता दर ८१.१३% छ भने पुरुष साक्षरता दर ८८.७६% र महिला साक्षरता दर ७४.५६% रहेको छ । शैक्षिक संस्थाहरूको सूची तल दिइएको छ ।

क्र.स.	विद्यालयको नाम	ठेगाना	स्थिति
१.	जनकल्याण .मा.वि.	बेसीशहर-१	संचालन रहेको
२.	देवी सदन .प्रा.वि.	बेसीशहर-१	संचालन रहेको
३.	बालविकास .प्रा.वि.	बेसीशहर-१	संचालन रहेको
४.	चन्द्रोदय .प्रा.वि.	बेसीशहर-१	संचालन रहेको
५.	कर्मदा .प्रा.वि.	बेसीशहर-१	संचालन रहेको
६.	गेल्डेन फ्यूचर .आ.वि.	बेसीशहर-१	संचालन रहेको
७.	बालकल्याण .मा.वि.	बेसीशहर-२	संचालन रहेको
८.	कालिका मिलन .मा.वि.	बेसीशहर-२	संचालन रहेको
९.	बालविद्याश्रम .प्रा.वि.	बेसीशहर-२	संचालन रहेको
१०.	मनकामना .मा.वि.	बेसीशहर-२	संचालन रहेको
११.	लमजुङ .मा.वि.	बेसीशहर-३	संचालन रहेको
१२.	यशोव्रहम .मा.वि.	बेसीशहर-३	संचालन रहेको
१३.	शिवशक्ति .प्रा.वि.	बेसीशहर-३	संचालन रहेको
१४.	अमर .प्रा.वि.	बेसीशहर-३	संचालन रहेको
१५.	हेभनहिल एकेडेमी	बेसीशहर-३	संचालन रहेको
१६.	सेवा सदन .मा.वि.	बेसीशहर-४	संचालन रहेको
१७.	चैतन्योदय .प्रा.वि.	बेसीशहर-४	संचालन रहेको
१८.	जलदेवी .प्रा.वि.	बेसीशहर-४	संचालन रहेको
१९.	अन्नपूर्ण .मा.वि.	बेसीशहर-५	संचालन रहेको
२०.	लाङ्दीदेवी .प्रा.वि.	बेसीशहर-५	संचालन रहेको
२१.	गंगामिलन .मा.वि.	बेसीशहर-६	संचालन रहेको
२२.	चनौटे .प्रा.वि.	बेसीशहर-६	संचालन रहेको
२३.	कन्याज्योती .प्रा.वि.	बेसीशहर-६	संचालन रहेको
२४.	चण्डेश्वरी .प्रा.वि.	बेसीशहर-६	संचालन रहेको
२५.	जनविकास .मा.वि.	बेसीशहर-७	संचालन रहेको
२६.	जनविकास .मा.वि.	बेसीशहर-७	संचालन रहेको
२७.	बालरत्न .प्रा.वि.	बेसीशहर-७	संचालन रहेको
२८.	लक्ष्मी बालमन्दिर .प्रा.वि.	बेसीशहर-७	संचालन रहेको
२९.	विद्याविकास .मा.वि.	बेसीशहर-७	संचालन रहेको
३०.	भूपू सैनिक .मा.वि.	बेसीशहर-७	संचालन रहेको
३१.	युनिभर्सल एकेडेमी	बेसीशहर-७	संचालन रहेको
३२.	चन्द्रसुर्य आवसिय विद्यालय	बेसीशहर-७	संचालन रहेको
३३.	न्यू भिजन मन्टेश्वरी	बेसीशहर-७	संचालन रहेको
३४.	अर्थली प्याराडाइज .मा.वि.	बेसीशहर-८	संचालन रहेको
३५.	न्यू इरा .मा.वि.	बेसीशहर-८	संचालन रहेको

३६.	ल्याण्डस्टार .मा.वि.	बेसीशहर-८	संचालन रहेको
३७.	बुद्ध मेमोरीयल .मा.वि.	बेसीशहर-८	संचालन रहेको
३८.	डायमण्ड हिल एकेडेमी	बेसीशहर-८	संचालन रहेको
३९.	चन्द्रज्योती .आ.मा.वि.	बेसीशहर-९	संचालन रहेको
४०.	समदर्शी .प्रा.वि.	बेसीशहर-९	संचालन रहेको
४१.	मुक्तिमिलन .प्रा.वि.	बेसीशहर-९	संचालन रहेको
४२.	जनजागृती .मा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
४३.	नविन .प्रा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
४४.	बौद्धमिलन .प्रा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
४५.	बालकल्याण .प्रा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
४६.	हिमज्योती .प्रा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
४७.	कालिका .प्रा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
४८.	भविष्य निर्माण .प्रा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
४९.	कण्ठ .प्रा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
५०.	रत्नप्रकाश .प्रा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
५१.	गणेश .प्रा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
५२.	नारायण .प्रा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
५३.	जनआसापूर्ण .प्रा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
५४.	लिलाज्योती .प्रा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
५५.	बुद्धविकास .प्रा.वि.	बेसीशहर-१०	संचालन रहेको
५६.	जनकल्याण .मा.वि.	बेसीशहर-११	संचालन रहेको
५७.	लोकराज आर्दश .मा.वि.	बेसीशहर-११	संचालन रहेको
५८.	जनजागृती .आ.मा.वि.	बेसीशहर-११	संचालन रहेको
५९.	बालविकास .आ.मा.वि.	बेसीशहर-११	संचालन रहेको
६०.	युवाज्योती .प्रा.वि.	बेसीशहर-११	संचालन रहेको
६१.	शान्तिभवन .प्रा.वि.	बेसीशहर-११	संचालन रहेको
६२.	चिती .प्रा.वि.	बेसीशहर-११	संचालन रहेको
६३.	जनसेवा .प्रा.वि.	बेसीशहर-११	संचालन रहेको
६४.	जनज्योती .प्रा.वि.	बेसीशहर-११	संचालन रहेको
६५.	बालरत्न .प्रा.वि.	बेसीशहर-११	संचालन रहेको
६६.	चिती न्यू मेरीगोल्ड .मा.वि.	बेसीशहर-११	संचालन रहेको

तालिका ४ : नगरपालिकामा रहेका शैक्षिक संस्थाहरुको सुची

१.२.५ बैकिंग तथा वित्तीय अवस्था

नगरपालिकामा २० वटा बैंक, २ वटा फाइनान्स, १ वटा लधुवित्त, २४ वटा बिमा कम्पनी र ३४ वटा सहकारी संस्था रहेका छन् । नगरपालिकामा रहेका वित्तीय संस्थाहरुको विवरण तल तालिकामा दिइएको छ ।

क्र.स.	प्रकार	संख्या
१.	बैंक	२०
२.	फाइनान्स कम्पनी	२
३.	लधुवित्त संस्था	१
४.	बिमा कम्पनी	२४

५.	सहकारी संस्था	३४

तालिका ५ : बैकिंग तथा वित्तीय संस्थाहरुको विवरण

१.२.६ पानी, सरसफाई तथा स्वच्छता

यस नगरपालिकामा ८,९८१ घरधुरीमा फ्लस (flush) तथा सेप्टिक टयाङ्कको व्यवस्था भएको शौचालय, २४ घरधुरीमा फ्लस (flush) भएको तर सेप्टिक टयाङ्क नभएको शौचालय, ६८८ घरधुरीमा सामान्य शौचालयको सुविधा छ । यस नगरपालिकाको १४१ घरधुरीमा शौचालयका नरहेको अवस्था छ भने नगरपालिकाले अहिलेसम्म सार्वजनिक शौचालय निर्माण गर्न सकेको छैन ।

१.२.७ वातावरण र भु-उपयोग

१.२.७.१ हालको भू-उपयोग स्थिति

नगरपालिकाको अधिकांश भु-भागमा वन क्षेत्र रहेको छ भने सबैभन्दा कम क्षेत्रमा धासे मैदानहरु रहेका छन् । यस नगरपालिकाको हालको भु-उपयोग विवरण तलको तालिकामा दिईएको छ ।

विवरण	**क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)**	**क्षेत्रफल %**
कृषि क्षेत्र	२७.५४	२१.५५
वन क्षेत्र	८९.७५	७०.२४
जल तथा पानी क्षेत्र	१.६३	१.२८
निर्माण क्षेत्र	८.४२	६.५९
बाझो क्षेत्र	०.०५	०.०४
धासे मैदान क्षेत्र	०.३९	०.३०

तालिका ६ : नगरपालिकाको भु-उपयोग विवरण

१.२.७.२ विगत १० वर्षको भू-उपयोग स्थितिको तुलना

विगत एक दशकमा नगरपालिकाको भू-उपयोग पद्धतिमा धेरै परिवर्तन आएको छ। भू-उपयोग तंथ्याङ्क तलको तालिकामा प्रतिबिम्बित गरिएको छः

विवरण	**सन् २०१०**		**सन् २०२०**		**कुल क्षेत्रफलमा परिवर्तन (वर्ग कि.मि.)**	**कुल क्षेत्रफलमा परिवर्तन %**
	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	क्षेत्रफल %	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	क्षेत्रफल %		
कृषि क्षेत्र	४९.९६	३९.१६	२७.५४	२१.५५	-२२.४२	-१७.६१
वन क्षेत्र	६९.९७	५४.८५	८९.७५	७०.२४	१९.७७	१५.३९

जल तथा पानी क्षेत्र	१.२८	१.०१	१.६३	१.२८	०.३५	०२७
निर्माण क्षेत्र	३.३१	२.६०	८.४२	६.५९	५.११	३.९९
बाझो क्षेत्र	०	०	०.०५	०.०४	०.०५	०.०४
धासे मैदान क्षेत्र	३.०५	२.३९	०.३९	०.३०	-२.६६	-२.०९

तालिका ७ : नगरपालिकाको विगत १० वर्षको भू-उपयोग स्थितिको तुलनात्मक विवरण

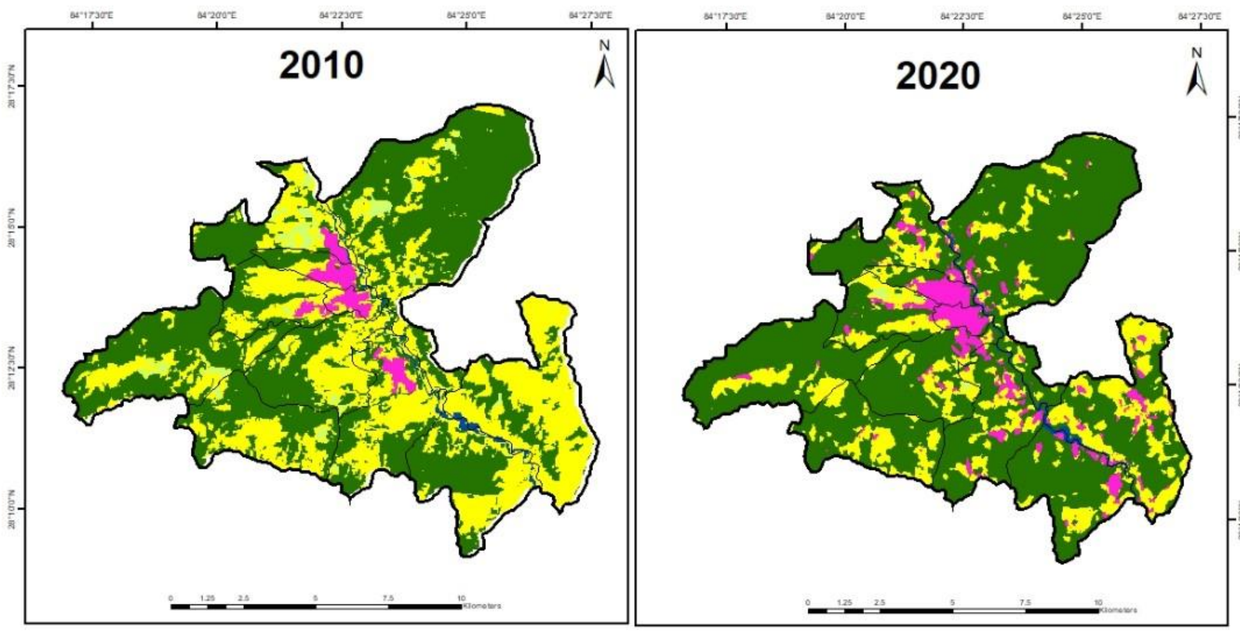

Landuse Type	2010		2020		Change in Area	Change in
	Area (Sq.km)	%	Area (Sq.km)	%	(Sq.km)	%
Water body	1.28	1.01	1.63	1.28	0.35	0.27
Grassland	3.05	2.39	0.39	0.30	-2.66	-2.09
Forest	69.97	54.85	89.75	70.24	19.77	15.39
Agricultural area	49.96	39.16	27.54	21.55	-22.42	-17.61
Built-up	3.31	2.60	8.42	6.59	5.11	3.99
Barren land	0.00	0.00	0.05	0.04	0.05	0.04

चित्र ३ :- बेसीशहर नगरपालिकाको १० वर्षे अन्तरालको भू-उपयोग नक्सा

१.३. भौतिक पुवाधार तथा सेवाहरु

१.३.१. स्वास्थ्य

नगरपालिका क्षेत्रमा सरकारी स्तरमा सामुदायिक अस्पताल,स्वास्थ्य चौकी, शहरी तथा आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरु तथा निजी स्तरमा निजी अस्पताल, आँखा तथा डेन्टल क्लिनिक तथा औषधि पसलहरूले निरन्तर रुपमा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दै आएका छन् । नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरुको विवरण तलको सुचीमा दिईएको छ ।

विवरण	संख्या
सामुदायिक अस्पताल	१
स्वास्थ्य चौकी	७
शहरी स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरु	४
आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरु	१
निजी अस्पताल, आँखा तथा डेन्टल क्लिनिक तथा औषधि पसलहरू	३०

तालिका ८ : नगरपालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण

१.३.२. पिउने पानी

यस नगरपालिकाका मानिसहरु पिउने पानीका लागि विभिन्न पानीका स्रोतहरूमा निर्भर छन् । उनीहरु पाइप जडान गरिएको पानी (९,४९० घरधुरी), मुहानको पानी (२५२ घरधुरी), कुवा/ईनार (५४ घरधुरी), खोला (३५ घरधुरी) र डिप बोरिङ (३ घरधुरी) गरी विभिन्न पानीका स्रोतहरूमा निर्भर छन् ।

१.३.३. सिंचाई

यस नगरपालिकामा रहेका ३७७ वटा सिंचाई कुलो मध्य २० वटा वर्षैभरि संचालनमा रहने गरेका छन भने बाँकी ३५७ वटा सिंचाई कुला मौसमी रुपमा संचालनमा रहने गरेका छन । २,७५४ हेक्टर खेतीयोग्य जमिन रहेको यस नगरपालिकाको ८.२ % जमिन वर्ष भरि सिंचित भईरहेका छन् ।

१.३.४. विद्युतिकरण, इन्धन खपत तथा ऊर्जा

बेसीशहर नगरपालिकामा खाना पकाउन इन्धनका रुपमा मुख्य गरी एल.पी. ग्यास र दाउरा देखिन्छ । कुल परिवार संख्याको ९७.३२% परिवारले एल.पी. ग्यास र दाउरा प्रयोग गरिरहेको र कुल परिवार संख्याको ९८.७६% परिवारले बत्तीको मुख्य स्रोतका रुपमा बिधुत प्रयोग गरेको देखिन्छ ।

१.३.५. यातायात सुविधा

बेसीशहर नगरपालिकामा कुल २५५ वटा सडकहरु रहेका र उक्त सडकहरुको कुल लम्बाई ४४७.७० किलोमिटर रहेको पाइन्छ । जसमा ९०% कच्ची, ७% पक्की तथा ३% ग्राभेल रहेको पाइन्छ । कच्ची सडकको लम्बाई ४०४.५ किमी, पक्की सडकको लम्बाई ३२.६९ तथा ग्राभेल सडकको लम्बाई १०.५ किमी रहेको छ ।

पैदलमार्ग (गोरेटो बाटो) तर्फ बेसीशहर नगरपालिकामा कुल ३९६ वटा गोरेटो बाटोहरु रहेको पाइन्छ । जसको कुल लम्बाई ५११ किमी रहेको छ । प्रति पैदलमार्गको औषत लम्बाई १.२९ किमी देखिन्छ । कुल पैदलमार्ग मध्ये ८५ किमी (१६.६७%) सिंढी रहेको छ भने ४२६ किमी (८३.३६%) कच्ची तथा अन्य प्रकारको रहेको छ ।

यस नगरपालिकामा विमानस्थलको सुविधा रहेको छैन् । निकटतम विमानस्थल पोखरा विमानस्थल हो । https://pokharaairport.com.np/

१.३.६. पुलहरु

बेसीशहर नगरपालिका भित्र तथा नगरपालिकाको सिमा क्षेत्रमा समेत गरी कुल ३१ वटा झोलुंगे पुलहरु रहेको पाइन्छ । यसै गरी नगरपालिका भित्र तथा सिमानामा कुल ८ वटा सडकपुलहरु रहेका र फलामे पुल, कल्भर्ट गरी कुल ११ वटा संरचनाहरु रहेको पाइन्छ ।

१.३.७. आवास र भवन

आवासीय भवन

छत/छानाको आधारमा विभाजित आवासीय घरहरुको विवरण तलको सुचीमा दिइएको छ ।

पराल/छ्वाली/खर	जस्तापाता	टाइल	RCC
१००	५५२०	३७५	३८३९

तालिका ९ : छत/छानाको आधारमा विभाजित आवासीय घरहरुको विवरण

सरकारी तथा सामुदायिक भवन

सरकारी तथा सामुदायिक भवनहरुको विवरण तलको सुचीमा दिइएको छ ।

प्रकार	संख्या	स्थिति
सरकारी भवनहरु	५१	
सामुदायिक भवनहरु	२२९	

तालिका १० : नगरपालिकामा रहेका सरकारी तथा सामुदायिक भवनहरुको विवरण

१.३.८. सुचना तथा संचार

बेसीशहर नगरपालिकामा धेरैजसो सर्वसाधारणले मुख्य रुपमा टेलिफोन वा मोबाइल प्रयोग गर्ने गरेका छन् जसमा कुल परिवार संख्याको ९२.८८% परिवारले प्रयोग गर्ने गरेका छन् । यस्तैगरी ७०.७२% परिवारले टेलिभिजन प्रयोग गर्ने गरेका छन् ।

२. प्रकोप, संकटासन्नता, जोखिम विश्लेषण तथा श्रेणीकरण

२.१ जोखिम मुल्यांकन

यस नगरपालिकाको सम्पूर्ण ११ वटा वडा तथा समुदायहरुमा विगतमा विभिन्न प्रकोपहरुले दिएको दुख र भविष्यमा पुर्‍याउन सक्ने क्षतिको विश्लेषण, ऐतिहासिक समयरेखा तथा सहभागीतात्मक छलफलका आधारमा यस गाँउपालिकामा देखिएका विभिन्न प्रकारका प्रकोपहरु मध्य सबैभन्दा बढी असर पारेका प्रकोप र त्यसको असरको लेखाजोखा गरि पहिचान गरिएका १४ वटा सम्भावित प्रकोपहरुको स्तरीकरण गरिएको छ। यस गाँउपालिकाको भू–उपयोग र बहु-प्रकोप जोखिम नक्सा समेतको प्रयोगबाट गरिएको विश्लेषणका आधारमा निम्न प्रकोपहरुलाई प्राथमिकतामा राखिएको छ।

प्राथमिकता क्रम	**प्रकोप**
१	पहिरो
२	बाढी
३	भुकम्प
४	आगलागी/वन्यजन्तु आतंक
५	असिना/हावाहुरी
६	रोगकिरा/चटयाङ्ग
७	महामारी
८	खडेरी
९	वायु प्रदुषण/सडक दुर्धटना
१०	भु-क्षय

तालिका ११ : नगरपालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरुको प्राथमकिता सुची

गृह मन्त्रालयको गत दशकको रेकर्ड तथा यस पालिकाको प्रोफाइलमा रहेको तथ्याङ्कलाई हेर्दा पहिरो र आगलागी यस नगरपालिकामा सबैभन्दा प्रमुख विपद्हरूका रुपमा देखिन्छन्। यस अवधिमा पहिराको कारण १ घरमा र आगलागी कारण १ घरमा पूर्णरुपमा क्षति पुगेको छ। त्यसतै, पहिरो र आगलागी कारण करिब अनुमानित रु. २,०५,१२,००० बराबरको आर्थिक क्षति भएको छ।

प्रकोप	**घटनाको संख्या**	**कुल मृत्यु**	**प्रभावित परिवारहरु**	**अनुमानित आर्थिक क्षति (रु)**	**पूर्णरुपमा क्षतिग्रस्त निजि घर**	**आंशिक रुपमा क्षतिग्रस्त निजि घर**
आगलागी	८	१	११	८३,२०,०००	३	३
पहिरो	२	३	२३	५,००,०००	-	-
बाढी	१	७	३	१८,००,०००	-	-
कुल	**११**	**११**	**३७**	**१,०६,२०,०००**	**३**	**३**

तालिका १२ : नगरपालिकामा विगत १० वर्षमा भएका विपद्जन्य धटनाहरुको

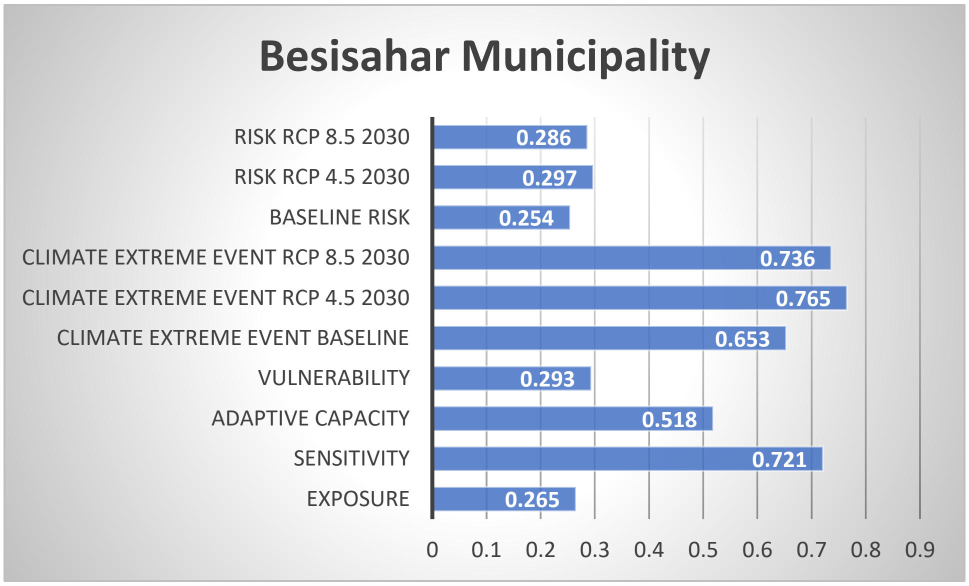

चित्र ४ : बेसीशहर नगरपालिकाको जलवायु संकटासन्नता र जोखिम

जलवायु संकटासन्नता र जोखिम विश्लेषणले प्रकोपहरूको न्युन सम्मुखता, उच्च संवेदनशीलता तथा मध्यम अनुकूलन क्षमताका कारण संकटासन्नताको अवस्था न्युन रहेको देखाउँछ। हाल नगरपालिकामा जलवायुजन्य घटना कम भए पनि भविष्यमा जलवायु परिवर्तनका कारण उच्च असर पर्ने देखिन्छ।

कारकहरु	अति उच्च	उच्च	मध्यम	न्युन	अति न्युन
सम्मुखता	०.८२०-१	०.५८७-०.७२०	०.४८६-०.५८६	०.३६४-०.४८५	०.२३७-०.३६३
संवेदनशीलता	०.९१४-१	०.८६०-०.९१४	०.७८४-०.८५९	०.६८३-०.७८३	०.५७५-०.६८२
अनुकूलन क्षमता	०.७२१-१	०.५८७-०.७२०	०.४८६-०.५८६	०.३६४-०.४८५	०.२३७-०.३६३
संकटासन्नता	०.७७८-१	०.६२३-०.७७७	०.५०२-०.६२२	०.१७९-०.५०१	०-०.१७८

तालिका १३ : सम्मुखता, संवेदनशीलता, अनुकूलन क्षमता तथा संकटासन्नता सुंचाक

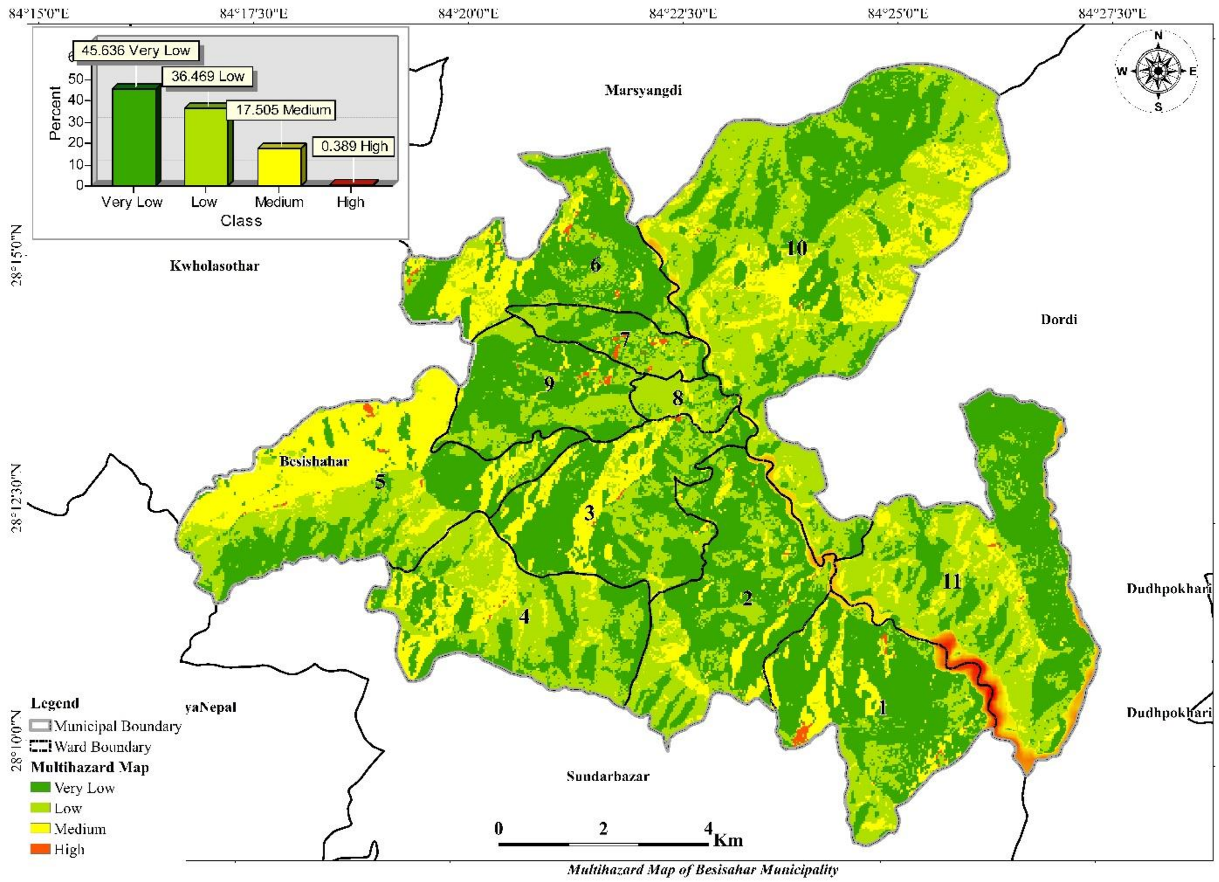

चित्र ५ : बेसीशहर नगरपालिकाको बहु-प्रकोप जोखिम नंक्सा

३. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन अवस्था अध्ययन/विश्लेषण

३.१ विद्यमान क्षमता र स्थानीय श्रोतहरु

यस नगरपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका लागि विभिन्न संघ-संस्थाले काम गरिरहेका छन् । विपद्पछिको अवस्थामा राहत, प्रतिकार्य र पुर्नस्थापनाका लागि काम गर्ने संस्थाहरूमा नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, स्वास्थ्य संस्था र विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघ-संस्थाहरु छन् । विपद् पूर्व गतिविधिहरूको सन्दर्भमा, विगतमा, नगरपालिकाले स्थानीय गैरसरकारी संस्थाहरू, युवा क्लबहरू, र समुदायमा आधारित संस्थाहरू र निजी क्षेत्रहरूसँग पनि काम गरिरहेको छ । आपतकालिन पूर्वतयारी, सुदृढ जोखिम सञ्चार र तंथ्याकमा आधारित निर्णय प्रक्रियालाई प्राथमिकतामा राख्दै, जिल्ला आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रसँग प्रभावकारी समन्वय संयन्त्र निर्माण गर्ने उद्देश्यले नगरपालिकाले लमजुङ पुर्नलाभ परियोजनासँगको सहकार्यमा स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र स्थापना गरेको छ ।

३.२ आपतकालिन तयारी तथा प्रतिक्रिया क्षमता

माथि उल्लेख गरिए अनुसार यस नगरपालिकाको कार्यालय परिसर भित्र स्थानीय आपतकालीन कार्य संन्चालन केन्द्र को स्थापना गरिएको छ । उक्त स्थानीय आपतकालीन कार्य संन्चालन केन्द्रमा तपशिल बमोजिमका सामाग्रीहरु रहेका छन् :

क्षेत्र	**सामाग्रीहरुको नाम**
खोज तथा उद्धार	साबेल, बन्चरो, बाल्टी, ज्याकेट, पन्जा, फलामको पिकेट, क्रो बार, चश्मा, त्रिपाल, फ्लोटिंग डोरी, रबरको जुत्ता, कोदालो, हथौडा, हाते आरी फ्रेम, सिकर्मी हथौडा, चिपिङ हथौडा, चिपिङ चस्मा, पाइप रेन्च , स्क्रू ड्राइभर सेट, स्प्यानर सेट, सेफ्टी हेल्मेट, सेफ्टी बुट, सेफ्टी बेल्ट, हाइड्रोलिक ज्याक, नायलन डोरी, टेन्ट र सीढी
सुचना, संचार तथा तंथ्याक व्यवस्थापन	प्रिन्टर(बहु-कार्यात्मक),कम्प्युटर, ४३" टेलिभिजन, एक्स्टेन्सन कर्ड, मेगाफोन, हेडलाइट, टर्च, जीपीएस रिडर
प्राथमिक उपचार	स्ट्रेचर, प्राथमिक उपचार किट बक्स, घुँडाको क्याप, डस्ट मास्क, कान सुरक्षा प्लगहरू

तालिका १५ : नगरपालिकाको आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्रमा रहेका सामाग्रीहरुको सुची

यस नगरपालिकामा नेपाली सेना र सशस्त्र प्रहरी बल बाढी र पहिरोको समयमा प्रतिकार्य दिने प्रमुख सम्बन्धित निकाय हुन् र नेपाल प्रहरीले सामान्यतया प्रकोप प्रतिकार्यको प्रशासनिक पक्षको निरीक्षण गर्दछ। नगरपालिका क्षेत्रमा जोखिमको विद्यमान परिदृश्यका कारण स्थानीय आपतकालीन सञ्चालन केन्द्रहरूमा उपलब्ध स्रोतहरू अपर्याप्त देखिन्छन् । नगरपालिकामा प्रशिक्षित जनशक्तिको अभाव र बजेटको अपर्याप्तताले पनि अवस्थित स्थानीय आपतकालीन सञ्चालन केन्द्रको उचित परिचालनमा असर गरेको छ ।

३.३ उपलब्ध श्रोतसाधन र क्षमता बिचको अन्तर

जोखिम न्युनिकरण

बेसीशहर नगरपालिका पहिरो, भूकम्प र बाढी जस्ता विभिन्न प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ । यी प्रकोपहरूले विशेष गरी जोखिम क्षेत्रहरूमा अवस्थित नगरपालिकाको सम्पत्ति, पूर्वाधार, र मानव जीवनमा महत्त्वपूर्ण क्षति पुर्‍याउन सक्छ । बजेटको अभाव, विपद् जोखिम न्यूनीकरणबारे अपर्याप्त ज्ञान र विपद् जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरू कार्यान्वयनको अभावले गर्दा समुदायकाहरु उच्च रुपमा प्रभावित हुने जोखिम बढेको छ । त्यसकारण समुदाय विपद्को लागि तयार छ भनी सुनिश्चित गर्न स्थानीय विकास योजना र नीतिहरूमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई एकीकृत गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

पूर्वतयारी

पुर्ब तयारीका लागि राम्रो योजना, पर्याप्त अभ्यास र तालिम चाहिन्छ । तर, विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य सम्बन्धी कुनै व्यवस्थित तालिम छैन । तसर्थ योजना, अभ्यास र कृत्रिम अभ्यासको अभाव छ । गाँउपालिका कार्यालयभित्र जिल्ला आपतकालीन कार्य सन्चालन केन्द्र भएतापनि पर्याप्त पूर्वाधार छैन । स्थानीय सरकारको सीमित बजेटका कारण पूर्व चेतावनी प्रणालीको स्थापना प्रमुख चुनौती बनेको छ । बाढी, पहिरो, आगलागी वा भूकम्पका लागि पूर्व चेतावनी प्रणाली छैन । भारी वर्षाको जानकारी उपलब्ध भएता पनि सूचना सम्प्रेषण चुनौतीपूर्ण छ । प्रकोप प्रतिकार्यका लागि जिल्ला स्तरका जिम्मेवार कार्यालयहरू (नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल प्रहरी) का कर्मचारीहरूलाई मात्र तालिम प्रदान गरिएको छ र न.पा. ले विपद् पूर्व तयारी गतिविधिहरू सञ्चालन गरेको छैन ।

प्रतिकार्य

यस कार्यको लागि मूल्याङ्कन, उचित समन्वय, सूचना आदानप्रदान, र संकटको समयमा विशेषज्ञता आवश्यकता पर्दछ, विपद् प्रतिकार्यमा संलग्न विभिन्न निकायहरूबीच सूचना आदानप्रदान, सञ्चार र समन्वयका चुनौतीहरू छन् । विपद् व्यवस्थापन समिति स्वंयमले नै बन्दोबस्ती सुधार र समन्वय गर्नु पर्ने भएकाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन को लागि उचित बन्दोबस्तीबारे विशेषज्ञता उपलब्ध छैन । विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघ-संस्था, समुदायमा आधारित समुह तथा संस्थाहरु र मानवीय संस्थाहरूले पनि जाखिमको अवस्थामा पीडितहरूलाई मानवीय सहायता प्रदान गर्न सक्छन् । आवश्यकता मूल्याङ्कन र सूचना आदानप्रदानका लागि तल्लो तहबाट पहलकदमीका साथै उचित बन्दोबस्तीको व्यवस्थाको अभाव छ ।

पूर्नलाभ

विपद् व्यवस्थापन चक्रको यो भागलाई क्षति मूल्याङ्कन विशेषज्ञता र प्रकोप सहायता सीपहरू आवश्यक पर्दछ । हाल गाँउपालिका, सुरक्षाकर्मी र रेडक्रसले संयुक्त रुपमा क्षतिको मूल्याङ्कन गरिरहेका छन् । सीमित कर्मचारीहरूले विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यशाला वा सेमिनारहरूमा भाग लिएर विपद् सहायता सीपहरू प्राप्त गरेका छन् । राहतको प्रकार र रकम जिल्ला प्रशासन कार्यालय र नगरप्रमुखको निर्णयले निर्धारण गर्दछ । क्षतिको मूल्याङ्कन गर्न सक्ने कर्मचारीहरू सिमित छन् । प्रहरी र विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघ-संस्था, समुदायमा आधारित समुह तथा संस्थाहरु र मानवीय संस्थाहरूले यस प्रकारको प्रयासको नेतृत्व गर्छन् । समुदायका लागि विपद् सहायता गतिविधिहरू प्राय: गैरसरकारी संस्थाहरूद्वारा सञ्चालन हुन्छन् ।

विपद् व्यवस्थापनमा स्थानीय सरकारको क्षमता

क्षमता	दुरी/खाडल
जोखिम मूल्याङ्कन	• जोखिमहरूको पहिचान, तंथ्याक सङ्कलन, मूल्याङ्कन र विश्लेषण गर्ने क्षमता नहुनु • GIS and Remote sensing प्रविधि प्रयोग गर्ने क्षमता नहुनु • पालिकाको जोखिम पार्श्वचित्र नहुनु
नितिगत व्यवस्था	• आपतकालीन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अद्यावधिक नहुनु • जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजना नहुनु • राष्ट्रिय र प्रादेशिक नीति व्यवस्था र लागू गर्ने संस्थाहरूसँग स्थानीय नीतिहरूको तालमेल नमिल्नु
संस्थागत व्यवस्था	• विपद् पर्वसूचना तथा जोखिम संचार व्यवस्थापन प्रणाली नहुनु • सामुदायिक स्तरमा विपद् व्यवस्थापन समिति नहुनु • सार्वजनिक-निजी साझेदारी मंचहरु नहुनु
पूर्वाधार विकास	• सुरक्षित आश्रयस्थलहरुको निर्माण नहुनु

	• निकासी मार्गहरूको पहिचान नगरिएको
मानव संसाधन विकास	• प्राविधिक जनशक्तिको अभाव • पर्याप्त तालिम र ज्ञानको अभाव
कोष र स्रोत परिचालन	• विपद् व्यवस्थापन गतिविधिहरूको लागि विनियोजन गरिएको सीमित रकम • पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथा पूर्नलाभका चरणहरूको लागि विशिष्ट रुपमा बजेट बाडँफाड नहुनु • प्रादेशिक, राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय दाता तथा निजी क्षेत्रहरूबाट कम सहयोग प्राप्त हुनु

तालिका १५ : बेसीशहर नगरपालिकाको क्षमता र दुरी/खाडलहरु

३.४ नीति,योजना तथा कार्यक्रमहरु

यस नगरपालिकाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना निर्माण गरेको छ । यद्यपि, नगरपालिकाले स्थानीय तहको योजना र बजेट निर्माण प्रक्रिया मार्फत वार्षिक कार्यक्रममा मुख्यतया वातावरण सरसफाई, उद्धार तथा राहत र विपद् व्यवस्थापन कोषका निम्ति प्रति वर्ष रु ३५-४० लाख सम्म विनियोजन गर्ने गरेको छ ।

४. उत्थानशील प्रारुप/ढाँचा

यस पालिका विपद् उत्थानशील कार्यढाँचा (MDRF) नेपालको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन (DRRM) नीतिहरू र कार्य योजनाहरूलाई स्थानीयकरण गर्ने प्रयासहरूको परिणाम हो । तसर्थ यस कार्यढाँचा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि सेन्डाई कार्यढाँचा (SFDRR) अनुसार राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन रणनीति र कार्य योजना (२०१५ - २०३०) द्वारा निर्धारित चार प्राथमिकता क्षेत्रहरूमा आधारित छ ।

पालिका विपद् जोखिम उत्थानशील कार्यढाँचाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा रणनीति र कार्ययोजना (२०१५- २०३०) को कार्यान्वयनमा सहयोग गर्न समग्र दृष्टिकोण अपनाएको छ । संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय (MoFAGA) द्वारा विकसित स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक कार्य योजनाको विकास गर्ने निर्देशिकालाई ध्यानमा राखी यस कार्यढाँचाले चार क्षेत्र र अठार प्राथमिकता कार्यहरू पहिचान गरेको छ । प्रत्येक प्राथमिकता कार्य अन्तर्गत, निम्न रणनीतिक कार्यहरूको लागि अल्पकालीन (२०२२ देखि २०२४),मध्यकालीन (२०२२ देखि २०२७), दीर्घकालीन (२०२२ देखि २०३०) कार्यहरू र नियमित रूपमा गरिनुपर्ने कार्यहरुको लागि निरन्तर कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ । प्रस्तावित कार्यहरू कार्यान्वयनका लागि आर्थिक श्रोतहरूलाई 'आन्तरिक श्रोतहरू' र 'बाह्य श्रोतहरू' को रूपमा वर्गीकृत गरिएको छ । यस कार्यढाँचाको विकासलाई मार्ग निर्देशन गर्ने प्राथमिकताका क्षेत्रहरू निम्नानुसार छन्:

प्राथमिकता क्षेत्र	**प्राथमिकताका कार्यहरू**
प्राथमिकता क्षेत्र १: विपद् जोखिम बारे बुझाई	प्राथमिकता कार्य १: प्रकोप बमोजिम जोखिम आंकलन प्राथमिकता कार्य २: बहु-प्रकोप जोखिम आंकलनको लागि अन्तर निकाय समन्वय प्राथमिकता कार्य ३: प्रभावकारी विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास तथा सूचना प्रवाह प्राथमिकता कार्य ४: विपद् जोखिम वारेको बुझाईका लागि क्षमता अभिवृद्धि
प्राथमिकता क्षेत्र २: संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा विपद् जोखिम शासकीय पद्धति सुदृढिकरण	प्राथमिकता कार्य ५: संस्थागत संरचनाहरुको स्थापना एवंम प्रणाली सुदृढिकरण प्राथमिकता कार्य ६: कानूनी तथा नियामक संरचना निर्माण प्राथमिकता कार्य ७: विपद् जोखिम शुसासनका लागि क्षमता अभिबृद्धि, सहकार्य र साझेदारी प्राथमिकता कार्य ८: विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा समावेशीताको सुनिश्चितता
प्राथमिकता क्षेत्र ३: विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि उत्थानशीलता वृद्धि गर्न बृहत्तर जोखिम जानकारीमा आधारित निजि तथा सार्वजानिक लगानी प्रर्वद्धन	प्राथमिकता कार्य ९: उत्थानशीलता बृध्दिका लागि लगानी प्रर्वद्धन प्राथमिकता कार्य १०: विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सार्वजनिक लगानी वृद्धि प्राथमिकता कार्य ११ : विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा निजी लगानी वृद्धि प्राथमिकता कार्य १२: जोखिम हिस्सेदारी, बिमा तथा सामाजिक सुरक्षा मार्फत विपद् उत्थानशीलता वृद्धि
प्राथमिकता क्षेत्र ४: प्रभावकारी विपद् प्रतिकार्य र पुर्नलाभ, पुनःस्थापना तथा पुनः निर्माणमा "अझ राम्रो र बलियो निर्माण" का लागि विपद् पुर्व तयारीको सुदृढिकरण	प्राथमिकता कार्य १३: प्रभावकारी विपद् प्रतिकार्यका लागि विपद् पूर्वतयारीको सुदृढिकरण प्राथमिकता कार्य १४: विपद् पूर्वतयारीको लागि बहु- प्रकोप पूर्व सूचना प्रणालीको विकास प्राथमिकता कार्य १५: समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरण प्रबर्धन प्राथमिकता कार्य १६: विपद् पूर्वतयारीका लागि सञ्चार तथा प्रसारण प्रणाली सुदृढिकरण प्राथमिकता कार्य १७: खोज तथा उद्धारको क्षमता अभिवृद्धि प्राथमिकता कार्य १८: पुर्नलाभ, पुनःस्थापना र पुनर्निर्माणमा "अझ राम्रो र बलियो निर्माण" अवधारणा प्रर्वद्धन

तालिका १६ : प्राथमिकता कार्य तथा प्राथमिकता क्षेत्रहरुको सुची

४.१ प्राथमिकता क्षेत्र १: विपद् जोखिम बारे बुझाई

४.१.१ प्राथमिकता कार्य १: प्रकोप बमोजिम जोखिम आंकलन

गतिविधि	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्य
प्रकोप सम्भावित क्षेत्रहरुको पहिचान, सिमांकन तथा नक्सांङ्कन गर्ने	**बहु-प्रकोपीय जोखिम नक्सा बन्ने**	**अल्पकालीन**			√	√
भुकम्प	प्रकोप जोखिम नक्सा बन्ने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
पहिरो	प्रकोप जोखिम नक्सा बन्ने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
बाढी/भल बाढी	प्रकोप जोखिम नक्सा बन्ने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

आगलागी/वन डढेलो	प्रकोप जोखिम नक्सा बन्ने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, डिभिजन वन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
महामारी	प्रकोप जोखिम नक्सा बन्ने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्वास्थ्य शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
वन्यजन्तु आतंक	प्रकोप जोखिम नक्सा बन्ने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, डिभिजन वन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
जलवायुजन्य प्रकोपहरु	प्रकोप जोखिम नक्सा बन्ने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह	√	√

				मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
जोखिम सम्भावित सार्वजनिक पूर्वाधारहरुको बहु-प्रकोपीय सम्मुखता र संकटासन्नता अवस्था मुल्याङ्कन तथा सार्वजनिकीकरण	**बहु-प्रकोपीय खण्डीकृत तंथ्याक प्रकाशन तथा सार्वजनिकीकरण**	**अल्पकालीन**			**√**	**√**
भुकम्प	खण्डीकृत तंथ्याक प्रकाशन	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	**√**	
पहिरो	खण्डीकृत तंथ्याक प्रकाशन	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	**√**	**√**
बाढी/भल बाढी	खण्डीकृत तंथ्याक प्रकाशन	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	**√**	**√**

आगलागी/वन डढेलो	खण्डीकृत तंथ्याक प्रकाशन	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, डिभिजन वन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
महामारी	खण्डीकृत तंथ्याक प्रकाशन	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्वास्थ्य शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
वन्यजन्तु आतंक	खण्डीकृत तंथ्याक प्रकाशन	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, डिभिजन वन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
जलवायुजन्य प्रकोपहरु	खण्डीकृत तंथ्याक प्रकाशन	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह	√	√

				मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
जोखिम क्षेत्रमा रहेका पूर्वाधारहरुको मुल्यांकन तथा सार्वजनिकीकरण	**मुल्यांकन रिर्पाट तथा सुचना प्रकाशन तथा सार्वजनिकीकरण**	**अल्पकालीन**			**√**	**√**
भुकम्प	तंथ्याङ्कीय सुचना प्रकाशन	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
पहिरो	तंथ्याङ्कीय सुचना प्रकाशन	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
बाढी/भल बाढी	तंथ्याङ्कीय सुचना प्रकाशन	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

बहु-प्रकोपीय जोखिम संवेदनशील भु-उपयोग योजना निर्माण तथा सार्वजनिकीकरण	**बहु-प्रकोपीय जोखिम संवेदनशील भु-उपयोग योजना प्रकाशन तथा सार्वजनिकीकरण**	**मध्यकालीन**			**√**	**√**
भुकम्प	भुकम्प संवेदनशील भु-उपयोग योजना निर्माण	मध्यकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	**√**	
पहिरो	पहिरो संवेदनशील भु-उपयोग योजना निर्माण	मध्यकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	**√**	**√**
बाढी/भल बाढी	बाढी/भल बाढी संवेदनशील भु-उपयोग योजना निर्माण	मध्यकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	**√**	**√**
आगलागी/वन डढेलो	आगलागी/वन डढेलो संवेदनशील भु-उपयोग योजना निर्माण	मध्यकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह	**√**	**√**

				मन्त्रालय, डिभिजन वन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
महामारी	महामारी संवेदनशील भु-उपयोग योजना निर्माण	मध्यकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्वास्थ्य शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
वन्यजन्तु आतंक	वन्यजन्तु आतंक संवेदनशील भु-उपयोग योजना निर्माण	मध्यकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, डिभिजन वन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
जलवायुजन्य प्रकोपहरु	जलवायुजन्य प्रकोपहरु संवेदनशील भु-उपयोग योजना निर्माण	मध्यकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

बहु-प्रकोपीय जोखिम को लागि निरन्तर अनुगमन संयन्त्रको स्थापना	**निरन्तर रुपमा अद्यावधिक सुचना प्रकाशन**	**मध्यकालीन**			**√**	**√**
भुकम्प	निरन्तर रुपमा अद्यावधिक सुचना उपलब्ध गराउने		स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	**√**	**√**
पहिरो	निरन्तर रुपमा अद्यावधिक सुचना उपलब्ध गराउने		स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	**√**	**√**
बाढी/भल बाढी	निरन्तर रुपमा अद्यावधिक सुचना उपलब्ध गराउने		स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	**√**	**√**
आगलागी/वन डढेलो	निरन्तर रुपमा अद्यावधिक सुचना उपलब्ध गराउने		स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, डिभिजन वन	**√**	**√**

				कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
महामारी	निरन्तर रुपमा अद्यावधिक सुचना उपलब्ध गराउने		स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
वन्यजन्तु आतंक	निरन्तर रुपमा अद्यावधिक सुचना उपलब्ध गराउने		स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, डिभिजन वन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
जलवायुजन्य प्रकोपहरु	निरन्तर रुपमा अद्यावधिक सुचना उपलब्ध गराउने		स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

४.१.२ प्राथमिकता कार्य २: बहु-प्रकोप जोखिम आंकलनको लागि अन्तर निकाय समन्वय

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्य
सम्मुखता, संकटासन्नता, प्रकोप र जोखिम सम्बन्धि तंथ्याक संकलनमा एकरुपता लागी अन्तर शाखा संयन्त्र स्थापना गर्ने	तंथ्याक संकलनमा एकरुपता	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	

४.१.३ प्राथमिकता कार्य ३: प्रभावकारी विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास तथा सूचना प्रवाह

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्य
स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्रमा जोखिम संचार संयन्त्रको विकास	विपद् व्यवस्थापन सुचना प्रणालीको स्थापना तथा विकास	निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
संचार माध्यम मार्फत सम्भावित जोखिमहरुको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य सम्बन्धि सुचना सम्प्रेषण	सम्भावित जोखिमहरुबारे सुचना प्रवाह	निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास तथा सूचना प्रवाह व्यवस्थापनको लागी रणनैतिक योजना निर्माण	विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास तथा सूचना प्रवाह व्यवस्थापनको लागी रणनैतिक योजना	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

४.१.४ प्राथमिकता कार्य ४: विपद् जोखिम वारेको बुझाईका लागि क्षमता अभिवृद्धि

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्य
विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धि क्षमता अभिबृद्धि तालीम	समुदायको विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धि बुझाईमा सुधार	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
विद्यालयस्तरको पाठ्यक्रममा विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धि अन्तर विषयगत पाठ्यक्रम निर्माण तथा अध्ययन/अध्यापन गराउने	विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन क्षेत्रमा दक्ष जनशक्तिको विकास	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, शिक्षा शाखा, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
सरोकारवाला निकाय तथा समुदायहरु विपद् प्रभाव मुल्याङ्कन तथा भु-उपयोग योजना बारे क्षमता अभिबृद्धि तालीम	समुदायको विपद् प्रभाव मुल्याङ्कन तथा भु-उपयोग योजना सम्बन्धि बुझाईमा सुधार	दीर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य	√	√

				प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
यातायात व्यवसायीहरुको लागी सडक सुरक्षा सम्बन्धि अभिमुखिकरण कार्यक्रम	सडक सुरक्षा सम्बन्धि बुझाईमा सुधार	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	सडक विभाग, ट्राफिक प्रहरी	√	
विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धि अध्ययन तथा अनुसन्धान	विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका लागी नयाँ प्रविधिहरुको खोज तथा विकास	दीर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र	विश्वविधालयहरु, नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

४.२ प्राथमिकता क्षेत्र २: संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा विपद् जोखिम शासकीय पद्धति सुदृढिकरण

४.२.१ प्राथमिकता कार्य ५: संस्थागत संरचनाहरुको स्थापना एवंम प्रणाली सुदृढिकरण

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्रय
स्थानीय तहमा एकिकृत (विपद् तथा स्वास्थ्य) आपतकालीन केन्द्र स्थापना तथा सशक्तिकरण	स्थानीय तहमा आपतकालीन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य सेवा प्रभावकारी हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्वास्थ्य शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

भुकम्पीय जोखिममा रहेका सामुदायिक भवनहरुको प्रबलिकरण	सम्भावित जोखिमको न्युनिकरण	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
विपद् व्यवस्थापन समितिहरुको गठन/पुर्नगठन/पुर्नताजगी (पालिका, वडा, समुदाय, विद्यालय)	विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन प्रभावकारी हुने	अल्पकालीन	गाँउपालिका	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	

४.२.२ प्राथमिकता कार्य ६: कानूनी तथा नियामक संरचना निर्माण

रणनैतिक गतिविधि	**अपेक्षित प्रतिफल**	**समयावधि**	**जिम्मेवार निकाय**	**सहयोगी निकाय**	**कोषको स्रोत**	
					आन्तरिक	**बाह्रय**
स्थानिय विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन निर्माण/अद्यावधिक तथा तर्जुमा	विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापनका लागी नियमावली तयार	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

विपद् जोखिम मुल्यांकन समावेशीत वातावरण संरक्षण ऐन र वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन निर्देशिका निर्माण	विपद् जोखिम मुल्यांकन समावेश	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
विकास निर्माण परियोजना छनौटका लागी प्रारम्भिक जोखिम मुल्यांकन कार्यढाँचा निर्माण	विकास निर्माण क्रियाकलापहरुको जोखिम मुल्यांकन हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
आपतकालीन कोष, खाद्य बैंक संचालन, आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र संचालनका निम्ति आवश्यक कार्यविधिहरु निर्माण/अद्यावधिक गर्ने	आपतकालिन निकायहरुको संचालन प्रक्रिया नियमित हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

आपतकालीन समयमा संकटासन्न समुहहरुको सुरक्षा तथा लैंगिक हिंसा अन्त्यका लागी निर्देशिका तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने	आपतकालीन समयमा लैंगिक हिंसाको रोकथाम	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
सामुदायिक स्तरमा आपतकालीन प्रतिकार्यको समयमा स्वयंसेवकहरूलाई परिचालन गर्न निर्देशिका निर्माण	स्वयंसेवकहरू परिचालनमा सहजीकरण	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
विपद् पूर्वतयारी, प्रतिकार्य, पुर्नलाभ, पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापनाका लागी गैर-सरकारी संस्थाहरुको परिचालन गर्न निर्देशिका निर्माण	गैर-सरकारी संस्थाहरु प्रभावकारी तथा पारदर्शी परिचालन	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

विपद्को समयमा भग्नावशेष र फोहोर व्यवस्थापन गर्न निर्देशिका निर्माण	भग्नावशेष र फोहोरमैलाको प्रभावकारी व्यवस्थापन	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
खोज र उद्धार कार्यको प्रभावकारीता बढाउन आवश्यक मापदण्डहरु सहितको निर्देशिका निर्माण	प्रभावकारी खोज र उद्धार	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
स्थानिय विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना निर्माण/अद्यावधिक गर्ने	स्थानिय स्तरमा विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका योजनाहरु एकिकृत रुपमा उपलब्ध हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

जलाधार संरक्षण गुरुयोजना निर्माण	जल उत्पन्न विपद् जोखिम न्युनिकरण	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
हरित पूर्वाधार र पारिस्थितिकिय प्रणलीमा केन्द्रित विपद् जोखिम न्युनिकरण निर्देशिकाहरु तयार गर्ने	प्रकृतिमा आधारित समाधानका उपायहरुको अवलम्बन	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
प्राकृतिक तथा जलवायुजन्य प्रकोप व्यवस्थापनका लागी निर्देशिका तयार गर्ने	प्राकृतिक तथा जलवायुजन्य प्रकोपहरुको प्रभावकारी व्यवस्थापन	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

नदीजन्य स्रोत उत्खनन निर्देशिका तयार गर्ने	अवैध नदीजन्य स्रोत उत्खनन नियन्त्रण	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
जोखिम संवेदनशील भु-उपयोग योजना कार्यान्वयन रणनिती निर्माण	जोखिम क्षेत्रको पहिचानको आधारमा भु भु-उपयोग	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र, पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, जिल्ला भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

४.२.३ प्राथमिकता कार्य ७: विपद् जोखिम शुसासनका लागि क्षमता अभिबृद्धि, सहकार्य र साझेदारी

रणनैतिक गतिविधि	**अपेक्षित प्रतिफल**	**समयावधि**	**जिम्मेवार निकाय**	**सहयोगी निकाय**	**कोषको स्रोत**	
					आन्तरिक	**बाह्रय**
सरोकारवाला निकाय र समुदायहरुको विपद् जोखिम न्युनिकरण क्षमता पहिचान तथा क्षमता अभिबृद्धि कार्यत्रलमहरु संचालन	विपद् जोखिम सुशासन क्षमता विकास हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपतीकालन कार्यसंचालन केन्द्र,	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु , सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह	√	√

			पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा	मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
स्थानीय तहमा विपद् जोखिम न्युनिकरण संलग्न संघ-संस्थाहरुको संजाल स्थापना	सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको सहभागीता सुनिश्चित हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु , सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
विपद् तथा जलवायु जोखिम मुल्याङ्कन सम्बन्धि क्षमता विकास तालिम संचालन गर्ने	विपद् तथा जलवायु जोखिम मुल्याङ्कन गर्न आवश्यक जनशक्ति विकास हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु , सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स विश्वविधालयहरु, अनुसन्धान केन्द्रहरु र अन्य सरोकारवाला निकायहरुसँग विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापनका लागी सहकार्य गर्ने	विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापनका लागी आवश्यक स्रोतहरुको व्यवस्थापन हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सबै विषयगत शाखाहरु	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु , सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स विश्वविधालयहरु, अनुसन्धान केन्द्रहरु	√	√

४.२.४ प्राथमिकता कार्य ८: विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा समावेशीताको सुनिश्चितता

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्य
विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापनका सबै प्रक्रियाहरुमा लैगिंक समावेशीकरणको अवधारणा लागु गर्ने	प्रत्येक क्षेत्रमा विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन क्रियाकलापहरु लैगिंक संवेदनशील हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सामाजिक विकास शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु , सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स विश्वविधालयहरु, अनुसन्धान केन्द्रहरु	√	
स्थानिय तहमा विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापनका लागी लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता र सामाजिक समावेशीकरण कार्ययोजना तयार गर्ने	लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता र सामाजिक समावेशीकरण कार्ययोजना उपलब्ध हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सामाजिक विकास शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु , सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स विश्वविधालयहरु, अनुसन्धान केन्द्रहरु	√	√
विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यबलम तथा नीति तर्जुमा गर्दा जोखिममा रहेका समुदायको पहुँच, प्रतिनिधित्व र प्रभावकारीता सुनिश्चित गर्न सामाजिक परिचालन कार्यक्रम संचालन गर्ने	विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापनका लागी सामाजिक परिचालन कार्यक्रम संचालन हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सामाजिक विकास शाखा	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु , सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय,	√	√

				अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स, विश्वविधालयहरु, अनुसन्धान केन्द्रहरु		

४.३ प्राथमिकता क्षेत्र ३: विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि उत्थानशीलता वृद्धि गर्न बृहत्तर जोखिम जानकारीमा आधारित निजि तथा सार्वजानिक लगानी प्रर्वद्धन

४.३.१ प्राथमिकता कार्य ९: उत्थानशीलता बृध्दिका लागि लगानी प्रर्वद्धन

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्रय
पिछडिएका तथा सिमान्तकृत समुदायका सदस्यहरुलाई वैकल्पिक जीविकोपार्जन सम्बन्धि क्षमता तालिम	संकटासन्न समुदायको उत्थानशील क्षमताको बढ्ने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संघीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
मनसुन पूर्व ढल/कुलो/नहर सरसफाई गर्ने	बाढी/भल बाढी उत्थानशील क्षमताको बढ्ने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संघीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
नगरपालिकामा रहेका सम्पूर्ण विद्यालयहरुलाई आपतकालीन अस्थायी आश्रयस्थल बनाउन निर्माण, पुनर्निर्माण तथा प्रबलीकरण गर्ने	विद्यालय भवनहरु विपद् उत्थानशील हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संघीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

आकाशे पानी संकलन तथा पानीको संरक्षण गर्न पोखरीहरु निर्माण गर्ने	बाढी,खडेरी तथा आगलागी बाट हुने क्षति कम हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
सुख्खा क्षेत्रको वनमा अग्निरेखा निर्माण	आगलागी बाट हुने क्षति कम हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
स्थानीय स्रोतमा आधारित हरित पूर्वाधारको प्रर्वद्धन	जलवायु परिवर्तन उत्थानशील क्षमताको बढ्ने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
ताल, सिमसार र पोखरीको संरक्षणमा लगानी बढाउने	बाढी,खडेरी तथा पहिरो बाट हुने क्षति कम हुने	दिर्घकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
स्वास्थ्य सेवामा आकस्मिक उपचार क्षमताको संस्थागत विकास गर्ने	स्वास्थ्य संस्थाहरुको आकस्मिक उपचार क्षमतामा वृद्धि हुने	दिर्घकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

विपद् जोखिम न्युनिकरणका लागी नमुना विद्यालय निर्माण गर्ने	शिक्षा क्षेत्रमा विपद् उत्थानशील क्षमतामा वृद्धि हुने	दिर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
जोखिमपूर्ण सार्वजनिक पूर्वाधारहरुको प्रबलीकरणमा लगानी बढाउने	सार्वजनिक पूर्वाधारहरु जोखिम सुरक्षित हुने	दिर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
जोखिमपूर्ण निजी पूर्वाधारहरुको प्रबलीकरणलाई प्रोत्साहन गर्न वित्तिय प्रोत्साहन कार्यक्रमलाई लागु गर्ने	निजी पूर्वाधारहरु जोखिम सुरक्षित हुने	दिर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
सम्पूर्ण सार्वजनिक पूर्वाधारहरु बालबालिका, अपाङ्ग तथा ज्येष्ठ नागरिक मैत्री निर्माण गर्ने	बालबालिका, अपाङ्ग तथा ज्येष्ठ नागरिकहरुको उत्थानशील क्षमतामा वृद्धि हुने	दिर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
खडेरी प्रतिरोधी कृषि प्रणाली तथा बिउ-बिजन भण्डारण प्रविधिको प्रर्वद्धन	कृषि प्रणालीमा उत्थानशील क्षमतामा वृद्धि हुने	दिर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	

जलवायुमैत्री कृषि प्रणाली कार्यन्वयन तथा प्रर्वद्धन	कृषिमा जलवायु परिवर्तनको जोखिम कम हुने	दिर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
बाढी तथा पहिरोको जोखिम न्युनिकरणका लागी आवश्यक संरचनात्मक, जैविक तथा प्रकृतिमा आधारित समाधानका उपायहरुको कार्यान्वयन तथा प्रर्वद्धन	संरचनात्मक, जैविक तथा प्रकृतिमा आधारित समाधानका उपायहरु मार्फत बाढी तथा पहिरोको जोखिम कम हुने	दिर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
जलवायुमैत्री गाँउको विकास गर्ने	जलवायु परिवर्तनको जोखिम कम हुने	दिर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
वर्तमान सडक ढल प्रणालीको सुधार गर्ने	भल बाढीको जोखिम कम हुने	दिर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, आर्थिक विकास शाखा, पूर्वाधार शाखा	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	

४.३.२ प्राथमिकता कार्य १०: विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सार्वजनिक लगानी वृद्धि

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्य
विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागी सबै विषयगत शाखाहरुलाई वार्षिक बजेटको न्यूनतम १० प्रतिशत विनियोजन गर्ने	विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा क्षेत्रगत लगानी सुनिश्चित हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सम्पूर्ण विषयगत शाखाहरु	सम्बधित संघीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु	√	
विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागी बजेट तयार गर्दा लैगिंक उत्तरदायी बजेट निर्माण गर्ने	विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा लैगिंक समानता तथा समावेशीकरणका लागी बजेट उपलब्ध हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सम्पूर्ण विषयगत शाखाहरु	सम्बधित संघीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु	√	
स्थानीय तथा सामुदायिक स्तरमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कोषको स्थापना	वतावरणमैत्री विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा लगानी वृद्धि	दिर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सम्पूर्ण विषयगत शाखाहरु	सम्बधित संघीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु	√	√

४.३.३ प्राथमिकता कार्य ११ : विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा निजी लगानी वृद्धि

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्य
विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागी नविनतम तथा वैकल्पिक वित्तिय उपकरणहरु (पूर्वानुमानमा आधारित वित्त, पुर्नबिमा)को विकास तथा प्रर्वद्धन गर्ने	विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा निजी क्षेत्रको संलग्नता बढ्ने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संघीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, उद्योग वाणिज्य महासंघ, राष्ट्रिय बीमा संस्थान, निजी क्षेत्र		√

पुर्नलाभ तथा पूनर्निर्माणका चरणहरुमा सामाजिमक उत्तरदायित्व कार्यबलम मार्फत लगानी बढाउने	पुर्नलाभ तथा पूनर्निर्माणका चरणमा निजी लगानी बढ्ने		स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, उद्योग वाणिज्य महासंघ, राष्ट्रिय बीमा संस्थान, निजी क्षेत्र		√
निजी तथा समुदायमा आधारित संघ-संस्थाहरुद्धारा विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा लगानी गर्न सहज व्यवस्था निर्माण गर्ने	विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा निजी लगानी बढ्ने		स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, उद्योग वाणिज्य महासंघ, राष्ट्रिय बीमा संस्थान, निजी क्षेत्र		√

४.३.४ प्राथमिकता कार्य १२: जोखिम हिस्सेदारी, बिमा तथा सामाजिक सुरक्षा मार्फत विपद् उत्थानशीलता वृद्धि

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्रय
विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा संलग्न व्यक्ति तथा समुदायहरुको लागी जीवन बीमाको व्यवस्था गर्ने	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा संलग्न व्यक्ति तथा समुदायहरुको उत्थानशील क्षमताको वृद्धि	अल्पकालीन	सामाजिक विकास शाखा, आर्थिक तथा प्रशासन शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	बीमा समिति, राष्ट्रिय बीमा संस्थान	√	√
कृषिमा बढ्दो जोखिम र खाद्य असुरक्षा चुनौतीलाई सम्बोधान गर्न कृषि बीमा, बाली बीमा, किसान लाभ कार्यक्रम र खाद्यान्न तथा बिउ-बिजन भण्डारणको स्थापना गर्ने	कृषि क्षेत्रमा उत्थानशील क्षमताको वृद्धि	अल्पकालीन	कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, आर्थिक तथा प्रशासन शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, बीमा समिति, राष्ट्रिय बीमा संस्थान	√	√
समुदायमा तथा योगदानमा आधारित योजनाहरु विकास र कार्यान्वयन	समुदायमा आधारित विपद् जोखिम बिमा योजनाहरु उपलब्ध हुने	मध्यकालीन	कृषि शाखा, सामाजिक विकास शाखा, आर्थिक तथा प्रशासन शाखा,	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरु		√

			स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति			
सार्वजनिक तथा महत्वपूर्ण पूर्वाधारहरुको लागी विपद् बिमा प्रर्वद्धन गर्ने	विपद् जोखिम बिमा प्रभावकारी हुने	दिर्धकालीन	पूर्वाधार शाखा,स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु		√

४.४ प्राथमिकता क्षेत्र ४: प्रभावकारी विपद् प्रतिकार्य र पुर्नलाभ, पुनःस्थापना तथा पुनः निर्माणमा “अझ राम्रो र बलियो निर्माण“ का लागि विपद् पुर्व तयारीको सुदृढिकरण

४.४.१ प्राथमिकता कार्य १३: प्रभावकारी विपद् प्रतिकार्यका लागि विपद् पूर्वतयारीको सुदृढिकरण

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्रय
विषयगत क्षेत्रहरुमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनलाई प्राथमिकतामा राखी नीति तथा कार्यक्रम सम्बन्धी क्षमता विकास गर्ने	स्थानीय तहमा संस्थागत तथा नीतिगत क्षमता अभिवृद्धि हुने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
खाद्यान्न, औषधि तथा अन्य अत्यावश्यक राहत तथा उद्धार सामाग्री/उपकरणहरुको उचित भण्डारण (गोदाम धर स्थापना)	विपद् संवेदनशील स्थानमा राहत तथा उद्धार सामाग्री/उपकरणहरुको भण्डारण व्यवस्था हुने	दिर्धकालीन	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
स्थानीय आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्र स्थापना/सशक्तिकरण	विपद् व्यवस्थापन प्रभावकारी हुने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन	√	√

				प्राधिकरण, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
स्थानीय तहमा आवश्यक मात्रामा मानव तथा पशुपक्षी आश्रयस्थल स्थापना गर्ने	सुरक्षित आश्रयस्थलको व्यवस्था हुने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संघीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
आपतकालीन संचार प्रणालीको स्थापना तथा सबलिकरण	जोखिम संचार सयन्त्रको सबलिकरण	मध्यकालीन	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संघीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
आपतकालीन अवस्थामा निकासी मार्गको रुपमा हवाई तथा सडक यातायात सेवाको पँहुच बढाउने	प्रभावकारी यातायात सेवाको उपलब्धता बढ्ने	मध्यकालीन	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संघीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सुरक्षा निकाय, यातायात सेवा समितिहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

४.४.२ प्राथमिकता कार्य १४: विपद् पूर्वतयारीको लागि बहु- प्रकोप पूर्व सूचना प्रणालीको विकास

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्य
प्रमुख प्रकोपहरुको तथ्याङ्क विश्लेषण तथा पूर्वानुमानमा आधारित सुचना तयार तथा सम्प्रेषण गर्ने	प्रारम्भिक सर्तकता सम्बन्धित सुचना प्रसारण हुने	निरन्तर	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,	सम्बधित संघीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण	√	√

			आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र	तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सुरक्षा निकाय, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
सम्भावित जोखिम क्षेत्रहरुमा पूर्व सूचना प्रणालीको तथा संकेतहरु जडान गरिने	पूर्व सूचना प्रणालीको पहुँच बढ्ने	निरन्तर	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सुरक्षा निकाय, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
पूर्व सूचना प्रणाली सम्बन्धि सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि तालिम संचालन गर्ने	पूर्व सूचना प्रणालीबारे क्षमता अभिवृद्धि हुने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सुरक्षा निकाय, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
पूर्व सूचना प्रणाली संचालन सम्बन्धि कार्यविधि निर्माण गर्ने	पूर्व सूचना प्रणाली संचालनका लागी कार्यविधि उपलब्ध हुने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सुरक्षा निकाय, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

जोखिममा परेका संकटासन्न समुहहरुका लागी पूर्वसुचना प्रणालीको सुचना सामाग्रीहरुको निर्माण तथा सार्वजनिकीकरण	संकटासन्न समुहहरुलाई पूर्वसुचना प्रणालीको बारेमा जानकारी हुने	मध्यकालीन	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सुरक्षा निकाय, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
पूर्वसुचना प्रणाली र प्रतिकार्य सम्बन्धि नियमित परिक्षण तथा परिदृष्यमा आधारित कृत्रिम नमुना अभ्यासहरु संचालन गर्ने	पूर्वसुचना प्रणाली र प्रतिकाय क्षमताको प्रभावकारीता परिक्षण हुने	मध्यकालीन	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सुरक्षा निकाय, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

४.४.३ प्राथमिकता कार्य १५: समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरण प्रबर्द्धन

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्रय
समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्रणालीलाई सबलीकरण गर्ने	विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा समुदायको सशक्तिकरण हुने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सुरक्षा निकाय,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागी समुदायमा आधारित संस्था तथा संजालहरुको स्थापना	स्थानीय तहमा समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्रभावकारी हुने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सुरक्षा निकाय,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
स्थानीय स्तरमा विपद् प्रतिकार्य र खोज तथा उद्धार टोलीहरु गठन र क्षमता अभिवृद्धि तालिम संचालन	स्थानीय तहको खोज तथा उद्धार कार्य प्रभावकारी हुने	अल्पकालीन	पूर्वाधार शाखा,योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सुरक्षा निकाय,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
स्थानीय निकाय, गैर-सरकारी संस्थाहरु र नागरीक समाज बीच सहकार्यका लागी निर्देशिका निर्माण तथा कार्यान्वयन	स्थानीय स्मदायामा आधारित र गैरसरकारी संस्थाहरु बीचको साझेदारीमा प्रर्वद्धन हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित संधीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सुरक्षा निकाय,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
स्थानीय स्तरमा प्रत्येक प्रकोपको लागि समुदायमा आधारित पुर्व सूचना प्रणालीको विकास गर्ने	समुदायमा आधारित पुर्व सूचना प्रणाली मार्फत पुर्व तयारीलाई सुदृढ बनाएर विपदको क्षति कम हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,पूर्वाधार र योजना शाखा, सामाजिक विकास शाखा, वडाहरु	सम्बन्धित संघिय मन्त्रालय ,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

समुदायमा आधारित स्वयंसेवकहरुको संयन्त्रको र क्षमता विकास गर्ने	प्रशिक्षित स्वयंसेवकहरु समुदायमा उपलब्ध हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,पूर्वाधार र योजना शाखा, सामाजिक विकास शाखा, वडाहरु	सम्बन्धित संघिय मन्त्रालय ,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागी समुदायमा आधारीत संस्थाहरुको कार्यक्रम र नीति निर्माणमा महिला, बालबालिका, वृद्ध र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू र संकटासन्न समुदायहरूको पहुँच, प्रतिनिधित्व र प्रभावकारी सहभागिता सुनिश्चित गर्ने	समुदायमा आधारीत विपद् जोखिम व्यवस्थापन समावेशी हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,पूर्वाधार र योजना शाखा, सामाजिक विकास शाखा, वडाहरु	सम्बन्धित संघिय मन्त्रालय ,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
अनुगमन तथा मूल्यांकन योजना र कार्यविधि तयार गर्ने	विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यको लागी स्थानीय तहको जवाफदेहीता कायम हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,पूर्वाधार र योजना शाखा, सामाजिक विकास शाखा, वडाहरु	सम्बन्धित संघिय मन्त्रालय ,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	

४.४.४ प्राथमिकता कार्य १६: विपद् पूर्वतयारीका लागि सञ्चार तथा प्रसारण प्रणाली सुदृढिकरण

रणनैतिक गतिविधि	**अपेक्षित प्रतिफल**	**समयावधि**	**जिम्मेवार निकाय**	**सहयोगी निकाय**	**कोषको स्रोत**	
					आन्तरिक	**बाह्रय**
सामदायिक सुचना केन्द्र स्थापना गर्ने	समुदायलाई विपद् जोखिमबारे जानकारी हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,सुचना प्रविधि शाखा, वडाहरु	सम्बन्धित संघिय मन्त्रालय ,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	

विपद् जोखिम सचेतना तथा पूर्वसुचना प्रणालीसँग आधुनिक सुचना प्रविधि जोड्न संस्थागत नीति तथा कार्यक्रम विकास गर्ने	विपद् जोखिम सचेतना तथा पूर्वसुचना प्रणालीसँग आधुनिक सुचना प्रविधिको प्रभावकारी प्रयोग हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,सुचना प्रविधि शाखा, वडाहरु	सम्बन्धित संघिय मन्त्रालय ,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
स्थानीय संचार माध्यमहरुको प्रयोग गरेर आवश्यक तथा उपयुक्त सन्देशहरु प्रवाह गर्ने	स्थानीय तहमा प्रभावकारी संचार प्रचार-प्रसार हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,सुचना प्रविधि शाखा, वडाहरु	सम्बन्धित संघिय मन्त्रालय ,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
संकटासन्न समुहहरुको लागी विषेश प्रकारको संचार र सुचना प्रसारण प्रक्रिया अनुसरण गर्ने	संकटासन्न समुहहरुको विपद् सुचनामा पहुँच बढ्ने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,सुचना प्रविधि शाखा, वडाहरु	सम्बन्धित संघिय मन्त्रालय ,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
स्थानीय तहमा विपद् जोखिम न्युनीकरणका लागी वेभ पोर्टलको स्थापना गर्ने	स्थानीय तहमा वेभ पोर्टल मार्फत विपद् जोखिम र क्षतिको जानकारी उपलब्ध हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,सुचना प्रविधि शाखा, वडाहरु	सम्बन्धित संघिय मन्त्रालय ,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
आधुनिक सुचना प्रविधिको प्रयोग गरी पुनःस्थापना र पुनःनिर्माणका लागी द्रुत मुल्याङ्कन प्रणालीको विकास गर्ने	विपद् क्षतिको जानकारी तुरुन्तै उपलब्ध हुन	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,सुचना प्रविधि शाखा, वडाहरु	सम्बन्धित संघिय मन्त्रालय ,सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

४.४.५ प्राथमिकता कार्य १७: खोज तथा उद्धारको क्षमता अभिवृद्धि

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्य
आपतकालीन सञ्चालन केन्द्रहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	आकस्मिक सञ्चालन केन्द्रहरुको क्षमता अभिवृद्धि हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , सुचना शाखा, पूर्वाधार र योजना शाखा	गृह मन्त्रालय, राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
राहत सङ्कलन र परिचालनमा दोहोरोपन जाँच गर्न एकद्वार प्रणालीको अवलम्बन गर्ने	विपद् प्रतिकार्यहरु एकरुपता र पारदर्शी हुने र नदोहोरीने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , सुचना शाखा, पूर्वाधार र योजना शाखा, वडा कार्यलय	गृह मन्त्रालय, राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
स्थानीय तहमा समुदायमा आधारित खोज तथा उद्धार टोली गठन गर्ने	स्थानीय तहमा समुदायमा आधारित खोज तथा उद्धार टोली गठन गरिने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , सुचना शाखा, पूर्वाधार र योजना शाखा, वडा कार्यलय	सम्बन्धित संघीय मन्त्रालय, नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल प्रहरी, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
वडा स्तरमा प्रशिक्षित प्रथम प्रतिकार्यकर्ताहरु तयार गर्ने	तलिम प्राप्त प्रथम प्रतिकार्यकर्ताहरु वडास्तरमा तयार गरिनेछ	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , सुचना शाखा, पूर्वाधार र योजना शाखा, वडा कार्यलय	सम्बन्धित संघीय मन्त्रालय, नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल प्रहरी, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
मुख्य सडक छेउमा एम्बुलेन्स सेवाको संजाल बनाउने	विपद् समयमा एम्बुलेन्स सेवा सजिलै उपलब्ध हुने	अल्पकालीन	स्वास्थ्य इकाई, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, स्वास्थ्य संस्था,	√	

				अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
सडक दुघर्टनाको उपचारमा सीप विकासका लागी प्रत्यक तहका स्वास्थ्यकर्मीलाई तालिम प्रदान गर्ने	सडक दुघर्टनाको उपचारमा वास्थ्यकर्मीको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ	अल्पकालीन	स्वास्थ्य इकाई, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, स्वास्थ्य संस्था, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाली सेना र नेपाल प्रहरीको खोज तथा उद्धार टोलीको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाली सेना र नेपाल प्रहरीले खोजी तथा उद्धार गर्न योग्य हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	गृह मन्त्रालय, राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल प्रहरी	√	
विपद् प्रभावित व्यक्ति र समुदायलाई सहयोग गर्न मानविय मापदण्ड पालना गर्ने	मानविय सहायता उच्च गुणस्तरको हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	गृह मन्त्रालय, राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
आधुनिक सुचना प्रविधिको प्रयोग गरी हानि र क्षतीको तथ्यांक संकलनको लागी द्रुत मूल्याङ्कन प्रक्रिया विकास गर्नुर हानि र क्षतिको खण्डीकृत तथ्यांक सङ्कलन गर्ने	द्रुत मूल्याङ्कन प्रक्रिया लागु भइ आपतकालीन प्रतिकार्यहरु कुशल र प्रभावकारी हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , सुचना शाखा, पूर्वाधार र योजना शाखा, वडा कार्यलय	सम्बन्धित संघीय मन्त्रालयहरु, सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
विपद् पश्चातको आपतकालमा शिक्षा, स्वास्थ्य, पोषण र पिउने पानीको व्यवस्था सुनिश्चित गर्ने	शिक्षा, स्वास्थ्य, पोषण र खाने पानीको विपद् पश्चातको आपत्कालिन व्यवस्थापन हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , सुचना शाखा, पूर्वाधार र योजना शाखा, सामाजिक विकास शाखा, स्वास्थ्य शाखा, शिक्षा शाखा	सम्बन्धित संघीय मन्त्रालयहरु, सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

विपद् पश्चातको राहत, उद्धार र पुर्नस्थापना सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट प्रदान गरीने सेवाहरुमा जोखिममा परेका र बञ्चित वर्गको प्राथमिकता र पहुँचमा वृद्धि सुनिश्चित गर्ने	राहत, उद्धार र पुर्नस्थापना सेवामा विपन्न वर्गको पँहुच	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सामाजिक विकास शाखा,	सम्बन्धित संघीय मन्त्रालयहरु, सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स, राजनीतीक दलहरु र तिनीहरुको भ्रातृ संगठन	√	√
स्थानिय तहमा विपद् पूर्वतयारी र पतिकार्य योजना तयार गर्ने	स्थानिय तहमा विपद् पूर्वतयारी र पतिकार्य योजना उपलब्ध भई संचालन हुनेछ	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
प्रभावकारी पुर्वतयारी र प्रतिकार्यको लागी विभिन्न स्तरहरु (स्थानिय, समुदाय) र क्षेत्रहरु (स्कुल, अस्पताल) मा नियमित रुपमा नमुना अभ्यास गर्ने	नमुना अभ्यासले तयारी र प्रतिकार्य प्रभावकारी हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , सुचना शाखा, पूर्वाधार र योजना शाखा, वडा कार्यलय	सम्बन्धित संघीय मन्त्रालयहरु, नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल प्रहरी अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
खोज तथा उद्धार र प्रतिकार्यको लागी प्रशिक्षित मानव संसाधन विकास गर्ने	सबै तहमा प्रभावकारी खोज तथा उद्धार र प्रतिकार्य हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , सुचना शाखा, पूर्वाधार र योजना शाखा, वडा कार्यलय	सम्बन्धित संघीय मन्त्रालयहरु, नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल प्रहरी, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
विपद् पश्चात आवश्यक सामाजिक परामर्श र मानसिक स्वास्थ्य प्रवर्द्धन गर्न प्रशिक्षित र दक्ष मानव संसाधन विकास गर्ने	सामाजिक परामर्श र मानसिक स्वास्थ्य प्रवर्द्धनका लागी दक्ष जनशक्ति उपलब्धताको विकास हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सामाजिक विकास शाखा,	सम्बन्धित संघीय मन्त्रालयहरु, नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल प्रहरी, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
प्रभावकारी प्रतिकार्यको लागी सामुहिक दृष्टिकोणलाई बलियो बनाउने	सबै वडा तहमा प्रतिकार्य प्रभावकारी हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , सुचना शाखा	सम्बन्धित संघीय मन्त्रालयहरु, नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल	√	√

				प्रहरी अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
खोज, उद्धार र प्रतिकार्यका क्रममा महिला, बालबालिका, बृद्धबृद्धा र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको सुरक्षा र अन्य आश्यकताको लागी विशेष व्यवस्था गर्ने	विपद्को समयमा संकटासन्न समुह सुरक्षित हुने	दीर्घकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , सुचना शाखा, सामाजिक शाखा	सम्बन्धित संघीय मन्त्रालयहरु, नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल प्रहरी, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागी सामुदायीक संस्थाहरु (बाल क्लब, आमा समुह, ज्येष्ठ नागरीक मञ्च, नागरीक सरोकार केन्द्र, वन उपभोक्ता समुह, आदि) को क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	सामुदायीक संस्थाहरुको विपद् प्रतिकार्य क्षमता अभिवृद्धि हुने	दीर्घकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , सुचना शाखा, सामाजिक शाखा	सम्बन्धित संघीय मन्त्रालयहरु, नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल प्रहरी, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

४.४.६ प्राथमिकता कार्य १८ः पुर्नलाभ, पुनःस्थापना र पुनर्निर्माणमा “अझ राम्रो र बलियो निर्माण“ अवधारणा प्रर्वद्धन

रणनैतिक गतिविधि	अपेक्षित प्रतिफल	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
					आन्तरिक	बाह्य
विपद् प्रभावित धरधुरीहरुका लागी पुनर्वास र पूर्वाधार पुनःस्थापना लागी पुनर्वास निर्देशिका तयार गर्ने	पुनर्वास निर्देशिका तयार गरी लागु हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , पूर्वाधार र योजना शाखा, वडा कार्यलय	सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
पुर्नलाभ, पुनर्वास र पुनर्निर्माणमा “अझ राम्रो र बलियो निर्माण“ स्थानीय निर्देशिका तयार गर्ने	“अझ राम्रो र बलियो निर्माण“ स्थानीय निर्देशिका उपलब्ध हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , पूर्वाधार र योजना शाखा, वडा कार्यलय	सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
पुर्नलाभ, पुनर्वास र पुनर्निर्माणमा विपद् जोखिम न्युनिकरण गतिविधिहरु समावेश गर्ने	भविष्यमा प्रकोपजन्य जोखिम कम हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , पूर्वाधार र योजना शाखा, वडा कार्यलय	सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

पुर्नलाभ र पुनर्निर्माणमा स्थानीय स्रोत साधन, प्रविधि, ज्ञान र सीपको विकास तथा उपयोग गर्ने	पुर्नलाभ र पुनर्निर्माण मितव्ययी तथा दिगो हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , पूर्वाधार र योजना शाखा, वडा कार्यलय	सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
विपद् प्रभावित क्षेत्रमा भौतिक पूर्वाधारहरुको निर्माण तथा जीर्णोद्धारमा संकटासन्न व्यक्तिहरुको विषेश आवश्यकताहरुलाई सम्बोधन गर्ने	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा भौतिक पूर्वाधारहरुको निर्माण तथा जीर्णोद्धार समावेशी हुने	अल्पकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , पूर्वाधार र योजना शाखा, सामाजिक शाखा, वडा कार्यलय	सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
भवन निर्माण, प्रबलिकरण, र जीर्णोद्धार सम्बन्धी प्रशिक्षण पुस्तिका, सुचना, शिक्षार सञ्चार सामाग्रीहरु विकास र वितरण गर्ने	भवन निर्माण, प्रबलिकरण र जीर्णोद्धार सम्बन्धी तालिम सामाग्री विकास र वितरण हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , पूर्वाधार र योजना शाखा, सुचना शाखा	सहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, विश्वविद्यालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
विपद् जोखिम न्यूनीकरण र पुनर्निर्माण र जलवायु परिवर्तन अनुकुलनमा “ अझ राम्रो र बलियो निर्माण” को लागी निर्माण प्रविधि, सामाग्री, पूर्वाधार डिजाइन, र व्यवस्थापनको अनुसन्धान र विकासलाई बढावा दिने	उन्नत प्रविधिको विकाससँगै पुनर्निर्माण अझ राम्रो र बलियो हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , पूर्वाधार र योजना शाखा, सुचना शाखा	विश्वविद्यालयहरु, इन्जिनियरिङ अध्ययन संस्थान, सहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, जल उत्पन्नप्रकोप व्यवस्थापन विभाग, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
प्रकोप प्रतिरोधि निर्माण र पुनर्निर्माणको लागी तालिम र सचेतना कार्यक्रम	पुनर्निर्माणमा “अझ राम्रो र बलियो हुने” क्षमता अभिवृद्धि हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , पूर्वाधार र योजना शाखा, सुचना शाखा	सम्बन्धित संघीय मन्त्रालय, प्रदेश र स्थानीय सरकार, नेपाल निर्माण व्यपसायी महासंघ, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
राष्ट्रिय तथा स्थानीय स्तरका सञ्चार माध्यम मार्फत विपद् प्रतिरोधी	विपद् प्रतिरोधी निर्माण प्रक्रिया र विपद् जोखिम	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति ,	सञ्चार तथा सुचना प्रविधि मन्त्रालय, गृह	√	√

निर्माण कार्यविधि र विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रमहरु तयार गरी सञ्चालन गर्ने	न्यूनीकरण सम्बन्धी सचेतनाको स्तर बढ्ने		पूर्वाधार र योजना शाखा, सुचना शाखा	मन्त्रालय, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
पुनर्निर्माण गर्दा भूकम्प, बाढी, पहिरो र अन्य प्राकृतिक प्रकोप प्रतिरोधी निर्माण संरचना कार्यविधिहरु अवलम्बन गर्ने	संरचना प्राकृतिक प्रकोप प्रतिरोधी हुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , पूर्वाधार र योजना शाखा, सुचना शाखा	सहरी विकास मन्त्रालय, सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
भवन आचारसंहिता कायम राख्न र पूर्वाधार तथा भवन पुनर्निर्माण गुणस्तरीय निर्माण सामग्रीको प्रयोग सुनिश्चित गर्न संयुक्त अनुगमन प्रणलीको व्यवस्था गर्ने	पुनर्निर्माण गरिएका रचनाहरु भुकम्प प्रतिरोधी बन्ने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , पूर्वाधार र योजना शाखा, सुचना शाखा	सहरी विकास मन्त्रालय, सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
उच्च जोखिम भएका क्षेत्रमा आवास विकास, ठूला स्तरमा निर्माण र उद्योग स्थापना गर्न निषेध गर्ने र भू-उपयोग निती परिमार्जन गर्दा विपद् जोखिमलाई आधारमानी वर्गीकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाउने	विपद् जोखिमलाई आधारित भएर भुमि वर्गीकरण हुने र उच्च जोखिम भएका क्षेत्रमा संरचना निर्माण नहुने	मध्यकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , पूर्वाधार र योजना शाखा, सुचना शाखा, कृषि शाखा	सहरी विकास मन्त्रालय, सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
उच्च जोखिम क्षेत्रमा रहेका बस्तीहरुलाई न्युन जोखिम क्षेत्रमा स्थान्तरण गर्ने	उच्च जोखिम क्षेत्रका बस्तीहरु जोखिम सुरक्षित हुने	दिर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , पूर्वाधार र योजना शाखा, सामाजिक शाखा	सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
पुनर्निर्माणमा भौतिक पूर्वाधारका योजना सहित एकिकृत बस्ती विकास गर्ने	योजनाबद्ध बस्तीहरुको विकाससँगै पुनर्निर्माण अझ राम्रो हुने	दिर्धकालीन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति , पूर्वाधार र योजना शाखा, सामाजिक शाखा	सम्बन्धित प्रादेशिक मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

५. प्रकोप अनुसार तत्काल प्राथमिकता कार्यहरू

क्रियाकलापहरु	प्रस्तावित स्थानहरु	वडा	समयावधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कोषको स्रोत	
						आन्तरिक	बाह्य
भुकम्प							
भुकम्पीय जोखिम क्षेत्रहरुको नक्सांङकन, मुल्यांकन तथा सार्वजनिकीकरण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय	√	√
भुकम्पीय जोखिम उच्च रहेका पूर्वाधारहरुको (लिङ्ग, उमेर र अपाङ्गतामा आधारित) सम्मुखता तथा सकंटासन्नताको अवस्था मुल्यांकन तथा सार्वजनिकीकरण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय	√	√
भूकम्पीय जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजना निर्माण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय	√	√

जोखिम अवस्थामा रहेका सार्वजनिक पूर्वाधारहरुको प्रबलिकरण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	५ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
पालिका क्षेत्रमा रहेका सिकर्मी, डकर्मी, निर्माण व्यवसायी तथा निर्माण क्षेत्रमा संलग्न कर्मचारीहरु तथा संध-संस्थाका प्रतिनिधिहरुलाई भुकम्प प्रतिरोधी निर्माणबारे क्षमता अभिवृद्धि तालिम	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष	पूर्वाधार शाखा , योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
खुला ठाउँ र निकासी मार्गहरूको पहिचान तथा नक्सांङन	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, वडा कार्यलयहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
आकस्मिक प्रतिकार्यको लागि आवश्यक अस्थायी आश्रयहरूको निर्माण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	५ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह	√	√

					मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
भुकम्प सुरक्षा सम्बन्धि अभिमुखिकरण तथा जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु	सम्पूर्ण वडा	सम्पूर्ण	निरन्तर	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र	जिल्ला आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र, सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
आपतकालीन पूर्वतयारीको लागी भुकम्पीय जोखिममा आधारित कृत्रिम धटना अभ्यास	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	निरन्तर	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र	जिल्ला आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र, सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
स्थानीय संचार माध्यम मार्फत भूकम्पीय सुरक्षा सम्बन्धि जनचेतनामुलक सन्देश प्रवाह	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
पहिरो							
पालिका स्तरीय पहिरोको जोखम संवेदनशीलता अध्ययन तथा पहिरो संवेदनशील नक्सा निर्माण तथा सार्वजनिकीकरण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय	√	√
पहिरोको जोखिम उच्च रहेका पूर्वाधारहरुको (लिङ्ग, उमेर र अपाङ्गतामा	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद्	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय	√	√

आधारित) सम्मुखता तथा सकंटासन्नताको अवस्था मुल्यांकन तथा सार्वजनिकीकरण				व्यवस्थापन समिति	मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय		
पहिरोको जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजना निर्माण तथा सार्वजनिकीकरण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
पहिरोको जोखिम पहिचान भएका क्षेत्रहरुमा जोखिम न्युनिकरणका संरचनाहरुको पहिचान (ढलान स्थिरिकरण, सतही भु-क्षय नियन्त्रण, जल निकास व्यवस्थापन, जैविक तटबन्ध, प्रकृतिमा आधारित हरित पूर्वाधारहरु)	उदीपुर, आँधेरी खोला,देउराली, गौरी गाँउ, नँया गाँउ, खत्रीचैरा, सानो धिमिरे, रतनपुर, उदिपुर कालिका मन्दिर, वडा-१ गैरीगाँउ, चण्डीस्थान,रानीकुवा,गाँउशहर जाने मोटर बाटो, वडा-३ बेलउती बिसौनि, शेरा, कुर्पिन, सारिङ, वडा-६ मर्स्याङदी बहुमुखी क्याम्पस पछाडी, जबनिस स्कुल पछाडी, वडा कार्यलय पछाडी, डहर खोला क्षेत्र, वडा-७ बाभ्फखेत,थुम्का, रातमाटा,खासुर,वेशीभाचोक,वडा-१० कार्की डाँडा, चित्रे, जुडीखेत, कालीमाटी, वडा-११	वडा-१,३,६,७,१०,११	२ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
पहिरो नियन्त्रण उपायहरूको (भौतिक,	उदीपुर, आँधेरी खोला,देउराली, गौरी गाँउ, नँया गाँउ, खत्रीचैरा, सानो धिमिरे,	वडा-१,३,६,७,१०,११	२ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा,	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु,	√	√

जैविक तटबन्ध, प्रकृतिमा आधारित हरित पूर्वाधारहरु) कार्यान्वयन	रतनपुर, उदिपुर कालिका मन्दिर, वडा-१ गैरीगाँउ, चण्डीस्थान,रानीकुवा,गाँउशहर जाने मोटर बाटो, वडा-३ बेलउती बिसौनि, शेरा, कुर्पिन, सारिङ, वडा-६ मर्स्याङदी बहुमुखी क्याम्पस पछाडी, जबनिस स्कुल पछाडी, वडा कार्यलय पछाडी, डहर खोला क्षेत्र, वडा-७ बाफ्खेत,थुम्का, रातमाटा,खासुर,वेशीभाचोक,वडा-१० कार्की डाँडा, चित्रे, जुडीखेत, कालीमाटी, वडा-११			स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन वन कार्यलय, भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
पहिरोको उच्च जोखिम भएका क्षेत्रमा खतराको सूचना जारी गर्दै तारबार लगाउने	उच्च जोखिम क्षेत्रहरु	सम्पूर्ण	निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र, सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
पहिरो सुरक्षा सम्बन्धि अभिमुखिकरण तथा जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु	सम्पूर्ण वडा	सम्पूर्ण	निरन्तर	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र	जिल्ला आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र, सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
आपतकालीन पूर्वतयारीको लागी पहिरोको जोखिममा आधारित कृत्रिम धटना अभ्यास	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	निरन्तर	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र	जिल्ला आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र, सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
स्थानीय संचार माध्यम मार्फत पहिरो सुरक्षा सम्बन्धि	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र,	√	

जनचेतनामुलक सन्देश प्रवाह					अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
पहिरोको जोखिममा रहेका घरको स्थानान्तरण तथा पुर्नस्थापना	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	५ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
बाढी/भल बाढी							
पालिका स्तरीय बाढीको जोखिम संवेदनशीलता अध्ययन तथा बाढी संवेदनशील नक्सा निर्माण तथा सार्वजनिकीकरण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय	√	√
बढीको जोखिम उच्च रहेका पूर्वाधारहरुको (लिङ्ग, उमेर र अपाङ्गतामा आधारित) सम्मुखता तथा सकंटासन्नताको अवस्था मुल्यांकन तथा सार्वजनिकीकरण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय	√	√
बाढीको जोखिम संवेदनशील भू-	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	५ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा,	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित	√	√

उपयोग योजना निर्माण तथा सार्वजनिकीकरण				स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
बाढी प्रभावित क्षेत्रबाट बस्ती स्थानान्तरण	बाढीको उच्च जोखिम क्षेत्रहरु	सम्पूर्ण	५ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय,सुरक्षा निकाय, डिभिजन वन कार्यलय, भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
बाढीको जोखिम पहिचान भएका क्षेत्रहरुमा जोखिम न्युनिकरणका संरचनाहरुको पहिचान तथा निर्माण (तटबन्ध, जलाशय, चेक बाँध, जल निकास व्यवस्थापन, जैविक तटबन्ध,	उदीपुर, आँधेरी खोला,देउराली, गौरी गाँउ, नँया गाँउ, खत्रीचैरा, सानो धिमिरे, रतनपुर, उदिपुर कालिका मन्दिर, वडा-१ कभर्ड हल देखि मर्स्याङदी, सुन खोला, पुमा खोला, वडा-७ मर्स्याङदी किनार, तालखोला, सिम्पानी खोला, तुसीरा खोला, भाचोक, चिसोपानी, वडा-१०	वडा-१,३,७,८,९,१०,११	२ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

प्रकृतिमा आधारित हरित पूर्वाधारहरु)	कार्की डाँडा, चित्रे, जुडीखेत, कालीमाटी, वडा-११ मझुवा खोला, वडा-३,८,९						
भारी वर्षाका कारण असामान्य मात्रामा बस्ती तथा सडक क्षेत्रमा जम्मा पानी निकासी	सडक छेउछाउका बस्तीहरु	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सडक विभाग	√	√
नदी तथा खोलानाला किनारका जमिन अतिक्रमण नियन्त्रण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सुरक्षा निकाय	√	
नदीजन्य बालुवा तथा गिट्टी उत्खनन निर्देशिका निर्माण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
अवैध बालुवा र गिट्टी उत्खनन नियन्त्रण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सुरक्षा निकाय	√	

नदी तटीय क्षेत्रमा वृक्षारोपण	बाढी/भल बाढी प्रभावित क्षेत्रहरु	सम्पूर्ण	१ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, डिभिजन वन कार्यलय, भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
बाढी सुरक्षा सम्बन्धि अभिमुखिकरण तथा जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	निरन्तर	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र	जिल्ला आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र, सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
आपतकालीन पूर्वतयारीको लागी बाढीको जोखिममा आधारित कृत्रिम धटना अभ्यास	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	निरन्तर	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र	जिल्ला आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र, सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
स्थानीय संचार माध्यम मार्फत बाढी सुरक्षा सम्बन्धि जनचेतनामुलक सन्देश प्रवाह	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
आगलागी							
आगलागी जोखिम क्षेत्रहरुको नक्सांङकन, मुल्यांकन तथा सार्वजनिकीकरण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, डिभिजन	√	√

					वन कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
आगलागी व्यवस्थापन सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि तालिम	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र तथा वडा स्तरमा आगलागी व्यवस्थापन सम्बन्धि सामाग्री भण्डारण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, सुरक्षा निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
वन हेरालु व्यवस्थापन	सम्पूर्ण सा.व.उ.स	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यलय, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सा.व.उ.स	√	√
वन डढेलो व्यवस्थापनको लागि तालिम तथा आवश्यक उपकरण सहयोग	सम्पूर्ण सा.व.उ.स	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यलय, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सा.व.उ.स, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

दिगो वन व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम (वन सम्वर्द्धन तथा अग्निरेखा निर्माण)	सम्पूर्ण सा.व.उ.स	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यलय, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सा.व.उ.स, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
आगलागी जोखिम क्षेत्रहरुमा अग्निरेखा निर्माण	सम्पूर्ण सा.व.उ.स	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यलय, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सा.व.उ.स, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
आगलागी व्यवस्थापन सम्बन्धि अभिमुखिकरण तथा जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु	सम्पूर्ण सा.व.उ.स	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यलय, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सा.व.उ.स, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
आपतकालीन पूर्वतयारीको लागी आगलागीको जोखिममा आधारित कृत्रिम धटना अभ्यास	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यलय, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सा.व.उ.स, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

स्थानीय संचार माध्यम मार्फत आगलागी व्यवस्थापन र सुरक्षा सम्बन्धि जनचेतनामुलक सन्देश प्रवाह	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
चटयाङ							
चटयाङ सुरक्षा सम्बन्धि अभिमुखिकरण तथा जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र, वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
नव निर्माणधिन भवनहरुमा अर्थिङ प्रणाली स्थापना	चटयाङ जोखिम क्षेत्र	सम्पूर्ण	निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र, वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
समुदायस्तरमा Lightening arrester को स्थापना	स्कुलडाँडा, सतिडाँडा, सिन्दुरेढुंगा, तुलुङकोट, वडा-११ तथा अन्य चटयाङ जोखिम क्षेत्रहरु	सम्पूर्ण	५ वर्ष	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र, वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
वन्यजन्तु आतंङ्क							
वन्यजन्तु वासस्थान संरक्षण तथा सम्वर्द्धन	मिलनचोक, सिम्ले जामुने, वर्राबोट, वारघरे, घारापानी, वडा-४ तथा अन्य जोखिम क्षेत्रहरु	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यलय, वडा	√	√

					स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सा.व.उ.स, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
समुदायमा वन्यजन्तु अतिक्रमण नियन्त्रणको लागी घेरबार/तारजाली	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यलय, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सा.व.उ.स, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
वन क्षेत्रको खुला स्थानमा फलफूलका प्रजातिको बिरुवाहरु वृक्षारोपण	वन क्षेत्र	सम्पूर्ण	८ वर्ष	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यलय, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सा.व.उ.स, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
वन क्षेत्रमा पानी पोखरी निर्माण	वन क्षेत्र	सम्पूर्ण	८ वर्ष	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यलय, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सा.व.उ.स, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
बाली उत्पादन समयरेखा तथा प्रकारहरुमा फेरबदल	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यलय, वडा	√	√

					स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सा.व.उ.स, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
बाली बिमा संयन्त्रको सरलीकरण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	५ वर्ष	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यलय, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि सहकारी संस्थाहरु, बिमा कम्पनीहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
जलवायुजन्य प्रकोपहरु (खडेरी,हावाहुरी र असिना)							
जलवायुजन्य प्रकोपहरुको उच्च रहेका पूर्वाधारहरुको (लिङ्ग, उमेर र अपाङ्गतामा आधारित) सम्मुखता तथा सकंटासन्नताको अवस्था मुल्यांकन तथा सार्वजनिकीकरण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
जलवायुजन्य प्रकोपहरु संवेदनशील भू-उपयोग योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	५ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन	√	√

					मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
वैकल्पिक जीविकोपार्जनका सिप विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि तालिम	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
खडेरी प्रतिरोधी कृषि प्रणाली तथा बिउ-बिजन भण्डारण प्रविधिको प्रर्वद्धन	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, कृषि शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
माटोको स्वास्थ्य परिक्षण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, कृषि शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
जलवायुमैत्री कृषि प्रणाली (थोपा	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा,	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय	√	√

सिंचाई, बाली विविधिकरण, एकिकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन, कृषि वन प्रणाली, बिउ बैंक) बारे क्षमता अभिवृद्धि तालिम				कृषि शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
जलवायुमैत्री कृषि प्रणाली कार्यन्वयन तथा प्रर्वद्धन	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, कृषि शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
सिँचाइ पूर्वाधार निर्माण तथा व्यवस्थापन	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, कृषि शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन सिंचाई कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
कृषि बिमा प्रणालीको स्थापना तथा कार्यन्वयन	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	५ वर्ष	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि सहकारी संस्थाहरु, बिमा कम्पनीहरु,	√	√

					अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
आकाशे पानी संकलन तथा प्रयोग सम्बन्धि अभिमुखिकरण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, कृषि शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन सिंचाई कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
प्लास्टिक पोखरी निर्माण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, कृषि शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन सिंचाई कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
बेमौसमी तरकारी खेती सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि तालिम	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	योजना शाखा, कृषि शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
बेमौसमी तरकारी खेतीका लागी टनेल खेती सहयोग तथा प्रर्वद्धन	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	योजना शाखा, कृषि शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
सडक दुर्धटना							
सम्भावित दुर्घटना क्षेत्रहरू रोड-हम्प, रम्बल, स्ट्रिप्स, स्पीड ब्रेकर, सर्तकता चिन्हहरू र सिग्नलहरू निर्माण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन सडक कार्यलय, ट्राफिक प्रहरी	√	

सडक व्यवस्थापन र ढल व्यवस्थापन	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	डिभिजन सडक कार्यलय, ट्राफिक प्रहरी	√	
महामारी							
समुदायस्तरमा फोहोरमैला व्यवस्थापन तालिम	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	योजना शाखा, स्वास्थ्य शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाहरूको आपतकालीन स्वास्थ्य व्यवस्थापन क्षमता सशक्तिकरण	सम्पूर्ण नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	योजना शाखा, स्वास्थ्य शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यलय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
बहु-प्रकोप विपद् जोखिम व्यवस्थापन							
वडा स्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन	वडा कार्यलय	सम्पूर्ण	२ वर्ष	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
पालिका स्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशील योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन	नगरपालिका		२ वर्ष	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

पालिका स्तरीय विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन	नगरपालिका		२ वर्ष	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
सबै विषयगत शाखाहरुलाई वार्षिक बजेटको न्यूनतम १० प्रतिशत विपद् जोखिम न्युनिकरणको क्षेत्रमा विनियोजन गर्ने व्यवस्था मिलाउने	नगरपालिका		१ वर्ष र निरन्तर	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति, सबै विषयगत शाखा	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक तथा संधीय सरकार	√	
विपद् जोखिम व्यवस्थापन कोष संचालान कार्यविधि निर्माण तथा अद्यावधिक गर्ने	नगरपालिका		१ वर्ष र निरन्तर	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति, सबै विषयगत शाखा	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक तथा संधीय सरकार	√	
स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रको सबलिकरण तथा सुदृढीकरण	नगरपालिका		१ वर्ष र निरन्तर	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति, सबै विषयगत शाखा	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक तथा संधीय सरकार, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
स्थानीय तहमा पर्याप्त मानव तथा पशुधनका लागी आवश्यक सुरक्षित आश्रयस्थलहरू निर्माण गर्ने	वडा	सम्पूर्ण	२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
आपतकालीन आपूर्ति सामाग्री र खोज तथा	वडा	सम्पूर्ण	२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा,	सम्बधित प्रादेशिक मन्त्रालयहरु, सङ्घीय	√	√

उद्धार उपकरणहरूको भण्डारणको लागि गोदामहरू निर्माण				स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
पूर्वानुमान आधारित तंथ्याक विश्लेषण गरेर प्रमुख जोखिमहरु बारे प्रारम्भिक चेतावनी जानकारी उत्पादन र प्रसारण	नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक तथा संधीय सरकार	√	√
जोखिममा परेका समूहहरूलाई प्राथमिकतामा राखेर आपतकालीज निकासी योजना निर्माण	वडा	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स, सुरक्षा निकाय	√	
जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूमा बहु-प्रकोपहरूको लागि पूर्व-सुचना प्रणालीको स्थापना	नगरपालिका	सम्पूर्ण	५ वर्ष	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति, सबै विषयगत शाखा	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक तथा संधीय सरकार, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
पूर्व-सुचना प्रणाली संचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि सामुदाय र नगरपालिकाका कर्मचारीहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि प्रशिक्षण	नगरपालिका	सम्पूर्ण	५ वर्ष	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति, सबै विषयगत शाखा	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक तथा संधीय सरकार, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√

समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समितिहरुको स्थापना	वडा	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनको सूचना प्रवाह गर्न स्थानीय सञ्चारमाध्यमको सञ्जाल स्थापना	नगरपालिका		२ वर्ष	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक तथा संघीय सरकार, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
कार्यदलहरुको गठन (सुचना तथा संचार, खोज तथा उद्धार,प्राथमिक उपचार, राहत व्यवस्थापन, आन्तरिक व्यवस्थापन)	नगरपालिका	सम्पूर्ण	१ वर्ष र निरन्तर	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक तथा संघीय सरकार, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
कार्यदल सदस्यहरुलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम (सुचना तथा संचार, खोज तथा उद्धार,प्राथमिक उपचार, राहत व्यवस्थापन, आन्तरिक व्यवस्थापन)	नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष र निरन्तर	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक तथा संघीय सरकार, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
सामुदायिक सूचना केन्द्र स्थापना	वडा	सम्पूर्ण	१ वर्ष	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	

आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणका लागि द्रुत प्रणालीको विकास	नगरपालिका		२ वर्ष	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक सरकार,रु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
विपद् सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको विकास	नगरपालिका		१ वर्ष	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक सरकार, रु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय,अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	√
राम्रो तथा बलियो पूननिर्माण सम्बन्धि स्थानीय कार्यविधि निर्माण	नगरपालिका		२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक सरकार, रु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय,अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि नमुना विद्यालयहरु स्थापना	नगरपालिका	सम्पूर्ण	२ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, शिक्षा शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक सरकार, रु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह	√	

					मन्त्रालय,अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स		
विद्यालय पाठ्यक्रममा अन्तर-अनुशासनात्मक पाठ्यक्रमको रूपमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तनलाई संस्थागत गर्ने	नगरपालिका	सम्पूर्ण	५ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, शिक्षा शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक सरकार, रु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय,अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
सार्वजनिक तथा निजि भवनहरूको लागि बहु-प्रकोपीय जोखिम पूर्वाधार बीमा सेवा उपलब्ध गराउने तथा प्रोत्साहन गर्ने	नगरपालिका	सम्पूर्ण	३ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, शिक्षा शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक सरकार, रु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय,बिमा कम्पनीहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	
राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन प्राधिकरणसँगको समन्वयमा आघात उत्तरदायी सामाजिक सुरक्षा प्रणालीको विकास गर्ने	नगरपालिका	सम्पूर्ण	३ वर्ष	पूर्वाधार शाखा, योजना शाखा, शिक्षा शाखा, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रादेशिक सरकार, रु, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय,बिमा कम्पनीहरु, अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय गै.स.स	√	

६. कार्यान्वयन ढाँचा

६.१ नगरपालिका विपद् उत्थानशील ढाँचा कार्यान्वयन रणनीति

६.१.१ संस्थागत सुदृढीकरण

बेसीशहर नगरपालिकामा रहेका ११ वटा वडामा नै वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति रहेका छन् । ती वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिले पालिका स्तरीय स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति संग समन्वय तथा संयुक्तरुपमा गतिविधिहरु संचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ । समग्र कार्यढाँचाको कार्यान्वयनको समग्र जिम्मेवारी नगरपालिकामा रहेको वातावरण, विपद् व्यवस्थापन र पूर्वाधार र योजना शाखा हुनेछन् । नगरपालिका रहेका अन्य शाखाहरूले आवश्यकता अनुसार सहयोग गर्नेछन् ।

६.१.२ कार्यान्वयनका लागी क्षमता निर्माण

यस कार्यढाँचाले नगरपालिका र वडा स्तरहरूमा विभिन्न प्रकारका तालिम र क्षमता निर्माण कार्यक्रमहरू सिफारिस गर्दछ । वडा, नगरपालिका, प्रदेश र सङ्घका सबै तहका प्रमुख सरोकारवालाहरूसँग परामर्श गरी तालिम र क्षमता अभिवृद्धि योजना बनाउन आवश्यक छ। क्षमता निर्माण योजना भविष्यको प्रशिक्षण आवश्यकताहरूको लागि प्रशिक्षकहरू उत्पादन गर्न व्यापक हुनुपर्छ । राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणले तालिम सञ्चालन गर्न प्राविधिक विशेषज्ञता उपलब्ध गराउनुपर्छ ।

६.१.३ वित्तिय व्यवस्थापन

कार्यान्वयन गतिविधिहरूको लागत सरकारका विभिन्न तहहरू बीच बाँडफाँड गर्न आवश्यक छ। छोटो अवधिमा वित्तिय बोझको ठूलो हिस्सा राष्ट्रिय विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यस्थापन प्राधिकरण, संघीय र प्रादेशिक सरकारहरूले समावेश गर्न आवश्यक छ । यद्यपि, नगरपालिका विपद् उत्थानाशिल योजनामा उल्लेख गरिएका गतिविधिहरूको कार्यान्वयनको लागि अधिकांश वित्तिय जिम्मेवारी नगरपालिकाले लिएमा मात्र दिगोपन सुनिश्चित गर्न सकिन्छ ।

१. नगरपालिकाले आफ्नो पालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कोषको लागि उचित रकम बिनियोजन गर्नु आवश्यक छ। हालको विनियोजन रु ४० लाख ।

२. यस कार्यढाँचाद्वारा सिफारिस गरिएका गतिविधिहरूलाई उनीहरूको वार्षिक योजनाहरूमा एकीकृत गर्न, साथै संयुक्त कार्यान्वयन र कोषको अवसरहरू खोज्न नगरपालिकाले नगरपालिका भित्र रहेका विभिन्न क्षेत्रीय, र विभागीय निकायहरूसँग समन्वय गर्न आवश्यक छ ।

३. विभिन्न प्राथमिकताका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गतिविधिहरूको लागि बजेट विनियोजन गर्न नगरपालिकाले प्रदेश र संघीय सरकारहरूसँग समन्वय गर्न आवश्यक छ। नगरपालिकाले यसको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कोष परिचालन दिशानिर्देशहरूमा नीति परिवर्तन गर्न आवश्यक छ ।

४. नगरपालिकाले माथि उल्लेखित केही गतिविधिहरूको संयुक्त कार्यान्वयनका सम्भावनाहरू खोज्न विगतमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गतिविधिहरूमा काम गरेका दातृ निकायहरू, विशेष गरी अन्तर्राष्ट्रिय / गैर सरकारी संस्थासँग समन्वय गर्न आवश्यक छ ।

६.२ बजेटको स्रोतको पहिचान

यस कार्यढाँचाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आन्तरिक र बाह्य स्रोतको रूपमा देहायका तरिकाबाट वित्तीय स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ। आन्तरिक र बाह्य स्रोतको व्यवस्थापन तलको तालिकामा उल्लेखित रुपमा गरिनेछ :

आन्तरिक स्रोतहरू	**बाह्य स्रोतहरू**
१. स्थानीय सरकारले विनियोजन गरेको विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनसम्बन्धी आयोजना / कार्यक्रमका लागि बजेट २. संघीय र प्रादेशिक सरकारबाट नियमित बजेट विनियोजन ३. ठूला विपद् पछि स्थानीय सरकारको लागि बजेटको विशेष व्यवस्था ४. "बजेट स्थानान्तरण संयन्त्र" ठूलो विपत्ति पछि परियोजना कोषबाट बजेट विनियोजनलाई पुनः प्राप्ति र एउटै क्षेत्रको लागि पुनर्निर्माणमा प्रयोग गर्न अनुमति दिन। ५. निर्माण उद्योगको इजाजतपत्रका सर्तहरू, निर्माण उद्योगका नियमहरु ६. स्थानीय र सामुदायिक स्तरमा समर्पित "स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कोष"	१. सङ्घीय र प्रदेश सरकारबाट विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन क्षेत्रका उपलब्धिमा आधारित अनुदान २. निजी संस्था, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ, सहकारी, बैंक, वित्तीय संस्था र बीमा कम्पनीहरुद्वारा लगानी ३. विकास साझेदारहरू (द्विपक्षीय, बहुपक्षीय, संयुक्त राष्ट्र संघीय निकायहरु) द्वारा प्राप्त सहायता ४. "अझ राम्रो र बलियो निर्माण" र हरित विकासको दृष्टिकोणमा आधारित भवन निर्माण संहिता र प्रबलिकरणको लागि कर प्रोत्साहन ५. व्यवासायिक सामाजिक उत्तरदायित्व र अन्य पहलहरू मार्फत निजी क्षेत्रहरूद्वारा गरिएका समर्थन / प्रयास ६. अन्तर्राष्ट्रिय गैर-सरकारी संस्था र रेड क्रसको परियोजना / कार्यक्रमको बजेट

तालिका १७ : आन्तरिक र बाह्य स्रोतको व्यवस्थापनका लागी आवश्यक क्रियाकलापहरु

६.३. कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याङ्कन र सिकाइ

यस विपद् उत्थान्शिल ढाँचाको कार्यान्वयन र यसको प्रभावकारिता स्थानीय स्तरमा उत्थान्शील सामुदायिक निर्माणलाई प्रवर्द्धन गर्न विभिन्न संस्थाहरूले गरेका प्रयासहरूको गुणात्मक र मात्रात्मक मूल्याङ्कनमा निर्भर गर्दछ। विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन सम्बन्धी गतिविधिलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न नगरपालिका तहमा सरकारी, निजी क्षेत्र, गैरसरकारी संस्था, रेडक्रस, राजनीतिक दल र अन्य सरोकारवालाहरूबीच समन्वय र सहकार्यको संयन्त्र स्थापना गर्नुपर्छ। माथिको तालिकाले कार्यान्वयन, अनुगमन र मुल्यांकन, र सिकाइको लागि आधार प्रदान गर्दछ। नगरपालिकाले उपरोक्त गतिविधिहरूलाई नगरपालिकाको वार्षिक र आवधिक विकास योजनामा समावेश गर्न आवश्यक छ। तसर्थ, स्थानीय विपद् उत्थानशील कार्यढाँचा विशेष रणनीतिक कार्यहरू र गतिविधिहरू नगरपालिकाको समग्र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचाको अन्तर्निहित हिस्सा हुनेछन्। यो कार्यढाँचा वार्षिक योजना र कार्यक्रम तयार गरी योजनाबद्ध कार्यान्वयनका लागि लागू गरिनेछ। वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्दा यस कार्यढाँचालाई दिशानिर्देश/मार्गदर्शक का रूपमा लिइनेछ। विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको निरन्तर कार्यान्वयनका लागि आवश्यक भएमा प्राथमिकताका आधारमा बहुवर्षीय कार्यक्रम र बजेटको व्यवस्था गरिनेछ।

इन्जिनियरिङ्/पूर्वाधार/योजना शाखा/वातावरण तथा विपद्/व्यवस्थापन शाखा/ सामाजिक विकास शाखा,वडा कार्यालयहरू, साथै स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समितिले स्थानिय तहमा कार्यढाँचा कार्यान्वयनको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्न जरुरि हुन्छ। स्थानीय तहमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण गतिविधिहरूको योगदानको अनुगमन गर्दा जोखिम न्यूनीकरण र रोकथामका लागि बनाइएका संरचनाको भौतिक पूर्वाधार र विपद् प्रभावित समुदायको उत्थानशील क्षमतामा देखिएका परिवर्तनहरूमा ध्यान दिइनेछ।

यस कार्यढाँचाको कार्यान्वयनबाट सिकेका सिकाइहरूलाई दस्तावेजीकरण र प्रतिबिम्बित गरी परिमार्जन गरिएको कार्यढाँचा वा आवश्यकता अनुसार अन्य कुनै पनि सान्दर्भिक नीतिहरूमा समावेश गर्न आवश्यक छ ।

६.४ उत्थानशीलताको लागी लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको मुलप्रवाहीकरण

प्रकोपले सबैलाई एकै किसिमले असर गर्दैन । व्यक्तिगत संकटासन्नताहरू उमेर, अपाङ्गता, लिङ्ग, लैङ्गिक पहिचान, जात, जाति वा धर्म जस्ता कारकहरूले निर्धारण गरिन्छ । पूर्व-अवस्थित सामाजिक संरचनाहरू, सामाजिक मान्यताहरू, भेदभावपूर्ण र हानिकारक/प्रतिकुल अभ्यासहरू साथै लैङ्गिक भूमिकाहरू दुर्भाग्यवश यस नगरपालिका क्षेत्रमा अझै प्रचलित छन् । जसले समुदायका केही सदस्यहरू जस्तै बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, यौन तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक, एचआईभी/एड्स भएका व्यक्तिहरू, किशोर किशोरीहरू, एकल महिला, महिला प्रमुख घरपरिवारका सदस्यहरू, गर्भवती महिला र सुत्केरी आमाहरू, ज्येष्ठ नागरिक, दलित महिला, धार्मिक जातीय अल्पसंख्यक र आदिवासी महिलाहरूलाइ बढ्दो विपदले जोखिम उत्पन्न गर्दछ । लैङ्गिक असमानता र भेदभावले महिला, केटीहरू र लैङ्गिक अल्प संख्यकहरूको पूर्ण रूपमा सहभागी हुन वा तयारी प्रयासहरूको नेतृत्व गर्ने क्षमतालाई पनि कमजोर बनाउन सक्छ । यसले आधारभूत सेवा, सूचना, आर्थिक गतिबिधि, जीविकोपार्जन र योजना निर्णयमा अर्थपूर्ण प्रतिनिधित्वमा उनीहरूको पहुँचलाई पनि रोक लगाउन सक्छ । यस बाहेक तिनीहरू प्रायः यौन र लैंगिक आधारमा हुने हिंसा (SGBV) को बढ्दो जोखिममा हुन्छन् ।

तिनीहरूका विभिन्न र विशिष्ट आवश्यकताहरू, क्षमताहरू र प्राथमिकताहरू पहिचान गर्नका लागि विभिन्न प्रकारका कमजोरीहरूलाई ध्यानमा राख्नु हत्त्वपूर्ण छ । यो बुझाइ विपद् जोखिम व्यवस्थापन चक्रमा एकीकृत हुनुपर्छ । विपद् जोखिम व्यवस्थाप निर्णयहरूमा महिला, युवतीहरू र अन्य बहिष्कृत र जोखिममा परेका समूहहरूको सक्रिय सहभागिता र नेतृत्वलाई सहजीकरण गरी व्यक्तिगत र सामाजिक परिवर्तनलाई बढावा दिनुपर्छ । सबै गतिविधिहरुमा लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता र सामाजिक बन्चितीकरणमा परेका सबैलाई समावेश गरिनुपर्छ । मानवीय कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरुलाई सामाजिक समावेशीकरण लैंगिक समानता सम्बन्धी प्रशिक्षण दिनु पर्दछन ।

यस कार्यढाँचाले विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा लैङ्गिक र सामाजिक समावेशीकरणको मुख्य प्रवाहलाई मान्यता दिन्छ । यस कार्यढाँचाले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेसिकरण उत्तरदायी जोखिम मूल्याङ्कन र संकटासन्नता विश्लेषण, विपद जोखिम न्यूनीकरण योजना, प्रारम्भिक चेतावनी प्रणाली र स्थानीय स्तरमा सूचकहरूलाई ध्यानमा राख्छ । यस कार्यढाँचाले स्थानीय एजेन्डामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण दृष्टिकोणहरू समावेश गरिएको सुनिश्चित गर्दछ । साथै विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र वित्तीय स्रोतहरूका लागि स्थानीय बजेटहरू सबै विपद् जोखिम न्यूनीकरण पहलमा समान रूपमा वितरण गरिन्छ । यस कार्यढाँचामा आधारित प्रस्तावित दिशानिर्देशहरूमा लैङ्गिक उत्तरदायी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन लाई सहयोग गर्ने प्रावधानहरू समावेश छन् । यस कार्यढाँचा स्थानीय लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण- उत्तरदायी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन अभियानहरूलाई प्रोत्साहित गर्दछ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन लाई प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन, वातावरणीय संरक्षण र स्वास्थ्य शिक्षामा एकीकृत गर्न महिला नेतृत्व र निर्णय लिने भूमिकाहरूलाई सुदृढ गर्न कदम चाल्छ । यसले बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई महिला तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहलाई थप सहयोग प्रदान गर्नका साथै विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्न आफ्नो क्षमतालाई बलियो बनाउन आफ्नो लगानी बढाउन प्रोत्साहित गर्छ । यस कार्यढाँचाले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेसिकरण- उत्तरदायी आपतकालीन आकस्मिक योजनामा आधारित जोखिम क्षमता विश्लेषण, विपद्तयारी योजना र राहत सामग्री भण्डारण, विशेष गरी आपतकालीन राहत सामग्रीको तयारी, योजना र वितरणमा महिला र बहिष्कृत समूहहरू समावेश गर्न सहायता गर्दछ ।

६.५ पर्यावरण र सामाजिक सुरक्षा

सुरक्षा नीतिहरू विकास प्रक्रियाको क्रममा मानिसहरू र वातावरणको लागि अनावश्यक परिणामहरू रोक्न र कम गर्नको लागि महत्वपूर्ण उपकरणहरू हुन् । विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्य योजना बनाउँदा, सुरक्षा उपायहरूले सम्भावित वातावरणीय र सामाजिक जोखिमहरू, साथै परिणामहरूको मूल्याङ्कन गर्न मद्दत गर्नुपर्छ । सुरक्षा कवचहरुले जोखिमहरू सफलता पूर्वक व्यवस्थापन गर्न र राम्रो नतिजाहरू बढाउनका लागि प्रक्रियामा मद्दत गर्नुपर्छ ।

विपद् जोखिम र उत्थानशील कार्यढाँचा वातावरणीय दिगोपन, सामाजिक समानता र समावेशीताको सिद्धान्तमा आधारित छ । यस कार्यढाँचाको विकास एक सहभागितामूलक दृष्टिकोण मार्फत गरिएको छ जसले समुदायहरूलाई उनीहरूको प्राथमिकतामा रहेका चुनौतिहरूको आधारमा उनीहरूको क्षेत्रमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको पहिचान र योजना बनाउन अनुमति दिएको छ ।

यस कार्यढाँचाले समुदायहरूलाई विपद् जोखिम सम्बन्धी प्रतिक्रिया दिन, वातावरणीय र सामाजिक सुरक्षाका सम्बन्धी चासोहरूलाई प्रार्थमिकता दिन र जोखिम न्यूनीकरण गर्ने प्रकृतिमा आधारित समाधान अपनाउन सहयोग प्रदान गर्दछ । थप रूपमा उत्थानशील कार्यढाँचाले नियामक संस्थाहरू जस्तै नगरपालिका र वडाहरूलाई वातावरणीय रूपमा सुरक्षित र स्थानीय समुदायहरूको आवश्यकतालाई एकीकृत गर्ने विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरू कार्यान्वयन गर्न सहयोग प्रदान गर्दछ । यो कार्यढाँचा समुदायहरू, स्थानीय अधिकारीहरू र विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा संलग्न संस्थाहरूलाई आवश्यकताहरू पहिचान गर्न र सम्बन्धित निकायहरुको भूमिका पूरा गर्न सहयोग प्रदान गर्दछ । यस कार्यढाँचाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण एंव सो को लाभबाट बहिष्कृत हुनसक्ने कमजोर समूहहरूको समावेशीता सुनिश्चित गर्दछ ।

६.६ जलवायु परिवर्तन अनुकुलन

सामान्यतया आम नागरिक/समुदाय र नगरपालिका दुवै जलवायु परिवर्तन र प्रकोप जोखिमका चालक र पीडित हुन् जलवायु परिवर्तन भौतिक, सामाजिक, वातावरणीय र आर्थिक संक्रमणको कारक हो । जलवायु परिवर्तन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई राष्ट्रिय र नगरपालिका तहमा छुट्टाछुट्टै विषयगत मुद्दाका रूपमा लिइन्छ । विपद् जोखिम व्यवस्थापन को कार्यादेश राष्ट्रिय विपद जोखिम न्युनिकरण तथा ब्यबस्थापन प्राधिकरणलाई दिइनुको कारण जलवायु परिवर्तनको लागि जिम्मेवारी वन र वातावरण मन्त्रालयलाई दिइनु हो । यी दुई क्षेत्रका सबै तहमा फरक-फरक समिति छन् । नगरपालिका स्तरमा नगरपालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समिति र जलवायु परिवर्तन समन्वय समिति रहेको छ ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तनका लागि नीति, नियम, कार्यढाँचा, योजना र निर्देशनहरू फरक छन् । विपद् जोखिम र व्यवस्थापनलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन (२०१८), विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नीति र रणनीतिहरू (२०१८(२०३०), र जिल्ला र स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण योजना मार्ग निर्देशनहरूद्वारा निर्देशित गरिन्छ । जलवायु परिवर्तनलाई जलवायु परिवर्तन नीति, कार्यको राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA), र स्थानीय अनुकूलन योजना (LAPA) ढाँचाले निर्देशित गर्दछ । हालै त्यहाँ स्थानीय जलवायु विपद उत्थानशील योजना (LDCRP) मा एक मस्यौदा र एक ढांचा पनि छ, जसलाई संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्वारा अगाडि बढाइएको छ, जसले जलवायु परिवर्तन र प्रकोप जोखिम संयोजन गर्न प्रयास गरि रहेको छ । तर, स्थानीय जलवायु विपद् उत्थानशील योजना को मस्यौदा विपद् जोखिम तर्फ झुकाव राखिएको छ र जलवायु परिवर्तनलाई हल्का रूपमा सम्बोधन गर्दछ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तनका लागि नीति, नियम, कार्यढाँचा, योजना र निर्देशनहरू फरक छन् । स्थानीय तहमा जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम योजनालाई एकिकृत रुपमा लैजाने विगतका प्रयासहरू सफल हुन सकेका छैनन किनभने यो दृष्टिकोण परियोजना भित्र मात्रै सिमित रहेका थिए ।

६.७ कार्यढाँचा संशोधन

यो कार्यढाँचा आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्न सकिनेछ ।

अनुसुचिहरु

अनुसुचि १ - स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको विवरण

क्र.स.	नाम थर	पद	फोन नं.	ठेगाना
१		संयोजक		
२		सदस्य		
३		सदस्य		
४		सदस्य		
५		सदस्य		
६		सदस्य		
७		सदस्य		
८		सदस्य		
९		सदस्य		
१०		सदस्य		
११		सदस्य		
१२		सदस्य		
१३		सदस्य		
१४		सदस्य		
१५		सदस्य सचिव		
१६				

अनुसुचि २ - स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार

- विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी राष्ट्रिय परिषदबाट स्वीकृत राष्ट्रिय नीति तथा योजना एवम् राष्ष्ट्रिय कार्यकारी समिति र प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत एकिकृत तथा क्षेत्रगत नीति योजना र कार्यक्रम अनुरुप हुनेगरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन नीति तथा योजना तर्जुमा गरी कार्यपालिका समक्ष पेश गर्ने ।
- नगरसभाबाट स्वीकृत नीति तथा योजनाको अधिनमा रही विपद जोखिम न्यूनीकरण,विपद प्रतिकार्य तथा विपद पुनर्लाभ सम्बन्धी एकीकृत तथा क्षेत्रगत नीति, योजना तथा कार्यक्रम स्वीकृत गरी लागू गर्ने ।
- विपद व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धमा नगरपालिकाको संस्थागत विकास गर्ने/गराउने ।
- नगरपालिका तथा वडा क्षेत्रको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन र पुनरावलोकन गर्ने ।
- योजना तयार गर्दा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको विपद् उत्थानशील समुदायहरुको न्यूनतम आधारहरुलाई ध्यान दिनु पर्ने ।
- नगरपालिकाको वडाहरुमा वडास्तरीय र समुदायस्तरमा सामुदायिक विपद तथा जलवायू उत्थानशील समितिको गठन गर्ने । यसरी गठन गर्दा साविकमा रहेका समुदाय स्तरका सामुदायिक विपद् ब्यवस्थापन समितिलाई आवश्यकता अनुसार परिमार्जन पनि गर्न सकिनेछ र स्थानीय तहमा गठन हुने विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धी अन्य समिति तथा उपसमितिलाई सहयोग पुऱ्याउने ।
- नगरपालिका स्तरका कर्मचारी, समुदायमा आधारित विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति सदस्य, नागरिक समाजका प्रतिनिधि तथा राजनीतिक दलका प्रतिनिधिलाई विपद तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी प्रशिक्षण लिने वा दिने व्यवस्था मिलाउने,
- विपद् व्यवस्थापनका लागि स्थानीय स्तरमा विपद तथा जलवायु उत्थानशील कोषको स्थापना र सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउने,
- विकास निर्माणका क्रियाकलापहरु कार्यान्वयनमा विपद् जोखिम व्यावस्थापन तथा जलवायु अनुकूलनलाई मूलप्रवाहिकरण गर्ने ।
- विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक बजेट विनियोजनका लागि पहल गर्ने,
- संघ तथा प्रदेशस्तरबाट जारी भएका नीति, निर्देशन तथा मापदण्डहरु कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- सुरक्षित विद्यालय तथा अस्पतालका लागि विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका कार्यक्रमहरु योजनामा समावेश गर्ने
- विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना, आपत्कालीन कार्ययोजना, पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा सबै सरोकारवालाहरुको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने । आवश्यकता अनुरुप संकटासन्न वडा र समुदायहरुमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि कार्यदलहरु गठन गरी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- विपद् प्रभावित क्षेत्रमा खोज, उद्धार, राहत तथा प्रतिकार्यको व्यवस्था मिलाउने ।
- नगरपालिकाका लागि विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी आवश्यक नीति, निर्देशिका तथा कार्यविधी तयार गर्ने ।
- विपद तथा जलवायु परिवर्तनको प्रभावबाट विस्थापित समुदायलाई पुनःस्थापन गर्न वातवरण तथा विपद् व्यवस्थापन उप समितिलाई निर्देशन दिने । ,
- नगरपालिका स्तरको प्रकोप तथा जलवायुजन्य जोखिम नक्सांकन गर्ने ।
- विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धिका कार्य गर्ने, गराउने ।

- विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन प्रक्रियालाई समावेशी र सहभागितामूलक बनाउन निम्न अनुसारका अन्तर्निहित क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राख्ने :
    - लैङ्गिक समानता,
    - सामाजिक समावेशीकरण,
    - बालबालिका
    - ज्येष्ठ नागरिक
    - अपङ्गता भएका व्यक्ति तथा संस्थाको प्रतिनिधि तथा सीमान्तिकृत समुदायको पहुँच,
    - जीविकोपार्जनका वैकल्पिक क्षेत्रको पहिचान र पछाडि पारिएका वर्गको पहुँच,
    - प्रभावित समुदायको मानवअधिकारको संरक्षण,
    - प्रतिकार्यमा न्यूनतम मापदण्डको सुनिश्चितता ।
- राहात, प्रतिकार्य र पुनस्थापना प्रकृयामा अबिभेद तथा समन्यायिकताको सुनिश्चितता गर्न स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ तथा प्रचलित नेपाल कानुन बमोजिम संघीय तथा प्रदेश सरकार, जिल्ला समन्वय समिति, जिल्ला विपद् ब्यवस्थापन समिति, अन्य स्थानीय तह, स्थानीय तहमा कार्यरत राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, दातृ संस्था र निजी क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने ।

नोटः माथिका वुँदाहरुमा नगरपालिकाको विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी विधेयक अनुसार संसोधन गर्न सकिने छ ।

अनुसुचि ३ - वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य तथा अधिकार

वडा स्तरमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताका लागि वडा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति गठन गरिएको छ ।

- वडाको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन र पुनरावलोकन गर्ने ।
- योजना तयार गर्दा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको विपद् उत्थानशील समुदायहरुको न्यूनतम आधारहरुलाई ध्यान दिनु पर्ने ।
- समुदायमा विपद तथा जलवायू उत्थानशील समितिको गठन गर्ने । यसरी गठन गर्दा साविकमा रहेका समुदाय स्तरका सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यकता अनुसार पुर्नगठन गर्न सकिने छ । स्थानीय तहमा गठन हुने विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धी अन्य समिति तथा उपसमितिलाई सहयोग पुऱ्याउने ।
- वडाका कर्मचारी, समुदायमा आधारित विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति सदस्य, नागरिक समाजका प्रतिनिधि तथा राजनीतिक दलका प्रतिनिधिलाई विपद तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी प्रशिक्षण लिने वा दिने व्यवस्था मिलाउने ।
- वडामा विपद तथा जलवायु उत्थानशील कोषको स्थापना र सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउने ।
- वडामा बिकास निर्माणका क्रियाकलापहरु कार्यान्वयनमा विपद् जोखिम व्यावस्थापन तथा जलवायु अनुकूलनलाई मूलप्रवाहिकरण गर्ने ।
- वडामा विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक बजेट विनियोजनका लागि पहल गर्ने ।
- नगरपालिकाबाट जारी भएका नीति, निर्देशन तथा मापदण्डहरु कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।
- वडामा सुरक्षित विद्यालय तथा अस्पतालका लागि विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका कार्यक्रमहरु योजनामा समावेश गर्ने ।
- वडामा विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना, आपत्कालीन कार्ययोजना, पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा सबै सरोकारवालाहरुको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने रआवश्यकता अनुरुप संकटासन्नसमुदायहरुमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि कार्यदलहरु गठन गरी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- वडामा विपद् प्रभावित क्षेत्रमा खोज, उद्धार, राहत तथा प्रतिकार्यको व्यवस्था मिलाउने ।
- वडा तथा समुदायको विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी आवश्यक निर्देशिका तथा कार्यविधी तयार गर्ने ।
- वडा तथा समुदायको प्रकोप तथा जलवायुजन्य जोखिम नक्सांकन गर्ने । वडामा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धिका कार्य गर्ने ।

नोटः माथिका बुँदाहरुमा नगरपालिकाको विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी विधेयक अनुसार संसोधन गर्न सकिने छ ।

अनुसुची ४ - प्रकोप र वारीगाँउको बस्ती - घटना अध्ययन

बेसीशहर नगरपालिकाको वडा नं १० को खासुरमा करिब ५० घरहरुको बस्ती रहेको छ । आफ्नो नाममा एकधुरी जमिनसमेत नरहेको यो बस्तीका मानिसहरुको जीवनयापन अरुको खेतमा सिजन अनुसारको काम गरेर नै वित्ने गर्दछ । केहीले बजारमा गएर ज्याला मजदुरीको काम गर्दछन्, केहीले साहुको जमिनमा अधियाँ र ठेक्कामा आफैनै उब्जनी गर्दै आएका छन् । डुबान, कटान र रोगव्याधीले बालीनालीमा क्षति पुगेपनि साहुलाई बुझाउँनुपर्ने बाली बुझाउनै पर्ने स्थिति व्यहोर्दै आएको छन् यहाँका बासिन्दाले । यो वर्ष बुझाउन सकिएन भने अर्को वर्ष भएपनि बुझाउनै पर्छ नत्र साहुले हाम्रो उठीबास लगाउँछ, सुकुम्बासी टोलका रामले बताए ।

सामाजिक संघसंस्था, राजनीतिक संघसंस्था, राजनीतिक पार्टी सबैमा यहाँका बासिन्दाको पहुँचहिनता रहेको छ । त्यस्तै शैक्षिक रुपमा आजसम्म एस.एल.सी पास गर्ने यो बस्तीमा कोही पनि रहेका छैनन् । नेताहरुलाई भोट हालेर हामीले जिताइदियौं, न हामीलाई जमिन दिलायो, न रोजगारी, न कुनै पेशा व्यवसाय सबै उनीहरुले मात्रै खाए आक्रोस मिश्रित स्वरमा सुकुम्बासी टोलका सबैले आफ्नो दुखेसो पोख्छन् ।

कोरोना भाइरसको माहामारीमा यही बस्ती बढी प्रताडित भयो । ज्याल मजदुरीको काम ठप्प भयो । फौजी किराले सताउँदा उस्तै सास्ती खेप्यो । वर्षनी पहिरोले यही बस्तीलाई पिरोल्दै आएको छ । हावाहुरी आउँदा बस्ती नै उडाउलाजस्तो हुन्छ । शीतलहरको बेला खाना र नानाको उस्तै समस्या यही बस्तीमा पर्दै आएको छ । प्रकोपसंग जुद्ने क्षमता सबैभन्दा कमजोर भएको यस बस्ती, सबैको दयाको पात्र त बनेको छ तर, विकासे अवसर, रोजगारी, सार्वजनिक सेवासुविधा भने छैन । सरकारले तत्कालै जमिन दिन नसके पनि व्यवस्थित अस्थायी बसोबास बसालिदिएर सहयोग पुर्‍इदिए हुन्थ्यो एकै स्वरमा उनीहरु सुनाउँछन् । अव्यवस्थित बसोबास, भूमिहिनता, वेरोजगारी, जातीय उचनीच, औपचारिक शिक्षाको कमि र वर्षनी निम्तिने प्रकोपले यहाँको दैन्यदिन्य जनजीवनलाई झनै कष्टकर बनाउँदै लगेको छ । विपद् न्यूनिकरण र रोगथाम सम्बन्धी कार्यक्रम आजसम्म आफ्नो बस्तीको कार्यान्वयनमा नआइपुगेको उनीहरु गुनासो गर्दछन् ।

सन्दर्भ सामाग्रीहरु:

- नेपाल सरकार (२०७६), जलवायु परिवर्तन नीति
- विपद जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४
- विपद जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली २०७६
- स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४
- केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग (२०६८), राष्ट्रिय जनगणना
- केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग (२०७८), राष्ट्रिय जनगणनाको प्रारम्भिक नतिजा
- बेसीशहर नगरपालिकाको प्रोफाइल
- संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण प्रतिवेदन (२०७७)
- विपद जोखिम न्युनिकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०७५,
- जोखिमयुक्त वस्ती स्थानान्तरण तथा एकिकृत वस्ती विकास सम्बन्धी कार्यविधि २०७५,

....**धन्यवाद**...